

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884.   Andra Kammaren.   N:o 21.

Tisdagen den 18 Mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

§ 2.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 11 a och 26, Banko-Utskottets Memorial N:is 6, 7, 8 och 9 samt Lag-Utskottets Memorial N:o 34.

§ 3.

Härefter föredrogs å nyo Riksdagens fullmäktiges i Riksbanken den 15 dennes bordlagda skrifvelse med anmälan, att Grosshandlanden Aug. Österlind skriftligen afsagt sig det vid senast förrättade val af fullmäktige i Riksbanken och desses suppleanter honom lemnade uppdrag att vara tredje suppleant.

I sammanhang härmed tillkännagaf Herr Talmannen, att från ofvannämnde fullmäktige inkommit ytterligare en skrifvelse, så lydande:

Till Riksdagens Andra Kammare.

Uti en till fullmäktige ingifven skrift af den 14 dennes har ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr Filosofie Doktern C. Herslow afsagt sig det honom enligt Riksdagens senast förrättade val meddela uppdrag att vara fullmäktig i Riksbanken, hvilket fullmäktige skolat härmed vördsamt anmäla.

Stockholm den 17 Mars 1884.

C. Lewenhaupt.

Pehr Ehrenheim.

A. H. Fock.

J. W. Arnberg.

Liss Ol. Larsson.

F. Richter.

Andra Kammarens Prot. 1884. N:o 21.

Efter uppläsandet häraf erhööll

Herr vice Talmannen Ifvarsson ordet och yttrade: I följd af de gjorda afsägelserna är det klart, att det tillkommer Riksdagen att låta utse andra personer i stället för dem, som afsagt sig, nemligen en fullmäktig och en suppleant i Riksbanken. Lika klart är det väl icke, om de redan utsedde valmännen skola fungera vid de blifvande kompletteringsvalen eller icke, men genom ett Kammarens beslut i ämnet torde man kunna få äfven den frågan klar. I följd häraf tillåter jag mig hemställa, att Kammaren måtte besluta:

att val af ny fullmäktig och suppleant i de genom afsägelserna uppkomna ledigheterna bland bankofullmäktige måtte anställas, samt att de ledamöter af Kammaren, hvilka redan förut erhållit uppdrag att såsom valmän utse fullmäktige och suppleanter i Riksbanken, äfven må få i samma egenskap fungera vid fyllande af de platser som nu äro lediga.

I enlighet med denna hemställan och efter af Herr Talmannen i sådant afseende gifven proposition beslöt Kammaren att åt de af Kammaren vid innevarande riksdag redan tillsatte valmän och suppleanter för utseende af Riksdagens fullmäktige i Riksbanken jemte deras suppleanter uppdraga att välja ny fullmäktig och suppleant i de genom berörda afsägelser uppkomna ledigheter.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Memorial:

N:o 27, med förslag till voteringspropositioner och sammanjemkning med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande åtskilliga frågor rörande riksstatens sjetta hufvudtitel.

N:o 28, i anledning af erhållen återremiss å en punkt i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

Första Kammarens protokollsutdrag N:o 108, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6, i anledning af väckt motion rörande de enskilda högre skolorna för qvinlig ungdom; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 14, öfver Herr J. G. Janssons motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om ändring i gällande bestämmelser angående lotsverket och fyr- och båkafigterna.

Dessa nu bordlagda ärenden beslöt Kammaren skulle uppföras främst på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 5.

Justerades ett protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 19 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr Statsrådet m. m. *O. R. Themptander* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående inköp och ombyggnad af Sundsvall—Torpsammars jernväg,

angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Hammar i Vermlands län, och

angående gäldande af den å indragna militieboställena Åkesberg och Via belöpande kostnad för sänkning af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren.

Herr Talmannen emottog dessa Kongl. propositioner, under förklarande att Kammaren skulle åt desamma egna grundlagsenlig behandling.

§ 2.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda Stats-Utskottets Memorial N:is 27 och 28.

§ 4.

Efter föredragning af Första Kammarens protokollsutdrag N:o 108, innefattande delgifning af nämnde Kammares beslut öfver dess Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 6), i anledning af väckt motion rörande de enskilda högre skolorna för qvinlig ungdom, beslöt Andra Kammaren hänvisa detta ärende till behandling af sitt Tillfälliga Utskott N:o 1.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 13).

§ 6.

Till afgörande förelåg Lag-Utskottets Utlåtande N:o 33, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 22 § i förordningen angående inteckning i fast egendom.

Med hufvudsakligt tillstyrkande af berörda, af Herr *J. A. Sjö* inom Andra Kammaren väckta motion, hemställde Utskottet att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 22 § i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

Häri genom förordnas, att 22 § i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vill någon låta inteckning helt och hållet eller till viss del dödas; uppvisa inteckningshandlingen i hufvudskrift för den Rätt, som beviljat inteckningen, och skrifve Rätten å handlingen bevis om *dödandet*.

Vill någon låta inteckning under annan nedsättas, förfares i enlighet med hvad här ofvan angående intecknings dödande är sagdt.

Efter föredragning häraf anförde

Herr Lewin: En motion alldeles liknande den förevarande förelåg äfven vid förra riksdagen, men blef då af Lag-Utskottets flertal afstyrkt; till detta flertal hörde jag. Jag kan icke neka att jag hyser samma betänkligheter emot motionen nu som då. Med den rätt motionärens förslag gifver inteckningshafvare, kan denne, såsom mig synes, icke oväsentligt skada fastighetsegaren. Exempel derpå anföras i Lag-Utskottets betänkande i ämnet vid förra riksdagen.

Man säger visserligen, att lagen, sådan den är, medför svåra olägenheter, hvilka skulle låtit sig synnerligen förmärkas vid låneförhandlingar med hypoteksföreningar. För egen del har jag icke kommit i erfarenhet om några så beskaffade olägenheter; och jag föreställer mig i allt fall, att de skulle kunna genom något lämpligt tillvägagående undanrödjas. För öfrigt vore det väl mera i sin ordning, att hypoteksföreningarne ändrade vissa reglementariska föreskrifter, hvarigenom olägenheterna skulle undvikas, än att Riksdagen inlåter sig på en lagförändring, som åtminstone under vissa förhållanden kan lända fastighetsägaren till skada och förnärma hans rätt. Men då jag bland Lag-Utskottets ledamöter från Andra Kammaren stått ensam om min åsigt och möjligen med deras erfarenhet jag kunde vara benägen att låta mina betänkligheter falla, så skall jag för min del ej göra något yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Härefter företogs till afgörande:

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskott Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 13), angående Herr J. A. Öbergs motion om statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt.

Med föranledande af berörda motion hade Utskottet hemställt att Andra Kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till en kommande Riksdag öfverlemna en jemförande statistisk redogörelse för antalet personer inom hvar och en af de i § 14 Riksdagsordningen angifna trenne särskilda klasser, som dels redan ega valrätt till Andra Kammaren, dels skulle erhålla sådan genom större eller mindre nedflyttning af de i nämnde § föreskrifna gränserna för denna rätt.

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt.

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr E. G. Boström: Då jag härmed hos Herr Talmannen anhåller att få yrka afslag på föreliggande hemställan, gör jag det icke derföre att jag är principiel motståndare till det förslag, som här är i fråga. Jag erkänner tvärtom, att under den agitation för den politiska rösträttens utsträckning, som under de senare åren egt rum i vårt land, kan det vara både nyttigt och nödigt att få utredt, huru saken verkligen förhåller sig. Men deremot synes mig den närvarande tidpunkten icke vara lyckligt vald för företagande af en sådan utredning. Sedan denna fråga var före vid sistlidne riksdag,

Ang. statistisk
utredning med
hänsyn till en
mer eller min-
dre utvidgad
politisk röst-
rätt.

(Forts.)

har inträffat något, som är egnadt att å densamma utöfva ett stort inflytande. Ordspråket säger: »hvad stort sker, sker tyst». Ja, tyst måtte den åtgärd, på hvilken jag syftar, hafva försiggått, då hvarken motionären eller Utskottet erinrat sig densamma. Jag syftar naturligtvis på den förändring i bevillningsförordningen, som på Kongl. Maj:ts initiativ antogs vid förliden riksdag och hvarigenom det bevillningsfria existensminimum höjdes från 300 till 450 kronor. I denna förordning stadgades derjemte, att beskattningsmyndigheterna egde rätt att under vissa förhållanden öka detta afdrag med ännu tvåhundra kronor. I sjelfva verket resulterar denna förändrade lydelse derhän att, då man förut för åtnjutande af politisk rösträtt har behöft betala en direkt skatt af 5 kronor, behöfver man nu endast betala 3 kronor 50 öre, eventuellt 1 krona 50 öre. Det lär väl icke kunna förnekas, att detta är en sak af stor betydelse. Härvid kan man visserligen anmärka, att det icke är skatten till staten i och för sig som bestämmer den politiska rösträtten, ty den bestämmes af den inkomst, till hvilken man uppskattas. Den som så säger har rätt *bokstafligen*, men icke *realiter*.

Jag tror att alla, som sysselsatt sig med beskattningsfrågor, hafva sig väl bekant, att man icke så strängt tillämpat de föreskrifter, som bevillningsstadgan meddelat, utan man har, dels af miskundsamhet och dels af rent praktiska skäl, gjort uppskatningen för låg. Man har nemligen funnit att, om man pålägger en person skatt för *hela* det belopp, för hvilket han borde beskattas, så har man icke kunnat uttaga denna skatt, ännu mindre de kommunala, på afgiften till staten grundade utskylderna. Derföre har man slagit in på en liberalare väg och ej allt för strängt tillämpat författningen. Men efter den ändring i bevillningsstadgan, som jag nyss påpekade, föreställer jag mig att författningen skall blifva mera strängt och följdriktigt tillämpad, och i sådant fall kommer antalet af de personer, som nu skatta för en inkomst af 800 kronor, att ganska väsentligt förökas. Jag tror derföre att tidpunkten för en sådan utredning, som här föreslagits, icke ännu är inne, förr än man fått se följderna af dessa nya stadganden. Och jag undrar om icke motionären och de med honom lika tänkande skulle finna det mera klokt att icke så starkt hålla på en utredning i denna fråga nu. Det är ju alldeles gifvet, att om en dylik utredning nu bringas till stånd, så kommer den att grunda sig på förhållanden, som hafva egt rum förut, men icke på dem, som efter tillämpning af berörda förändring i bevillningsstadgan komma att ega rum. Så länge utredningen icke afser huru förhållandena *nu* ställa sig, så länge har en dylik utredning enligt mitt förmenande icke någon egentlig betydelse.

På de skäl jag nu anfört yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Herr Talman! Äfven jag har hyst någon betänklighet vid att bifalla den nu föreliggande motionen och jag

tillåter mig nämna, att då motionen väcktes, meddelade jag motionären min enskilda uppfattning, att det icke varit i en lycklig stund som motionen framkommit. Men jag kan derföre icke säga, att jag till fullo instämmer med den föregående talaren; tvärtom skilja sig mina åsikter väsentligen från hans. Då han i det beslut, som af sistlidne Riksdag fattades i afseende på bevilingsförordningen, finner en invändning mot att nu göra något i afseende på den politiska rösträtten, så ber jag först få erinra, att denna ändring i bevilningsförordningen afsåg endast *en* af de tre grupperna af bevilningskyldige som nu äro i fråga; den afsåg icke smärre jordegare och icke heller arrendatorer. Dessa äro således oberörda af denna förändring. Men den stora grupp, som afsågs med denna ändring, kom, enligt mitt förmenande, i sådan ställning, att det vore mera lämpligt nu, än förut, att vid första lägliga tillfälle taga i betraktande, huruvida icke något borde göras för den politiska rösträttens utvidgning till den gräns, dit jag för min del förr ansett och fortfarande anser lämpligt att den utsträcket, eller till alla dem som betala direkt skatt till staten. Den invändning som förut gjorts mot att utsträcka den politiska rösträtten derhän, torde nemligen nu till en högst väsentlig del hafva förlorat sin betydelse, då steget numera icke blifver så långt. Ty det är ju, sedan »existensminimum» höjts, ett mindre antal än förut, som kommer att påföras eller åtminstone lagligen borde påföras den direkta bevillningen. Det har, sade den senaste talaren, nyligen inträffat en händelse, som bort tagas i betraktande af både motionären och Utskottet. Det kom mig att tänka på andra händelser, som inträffat, och det är att personer, som aldeles påtagligen ega tillräcklig inkomst att både kunna och bära beskattas till 800 kronors inkomst eller derutöver, och hvilka angifvit sig ega så stor inkomst, ja, till och med styrkt detta sakförhållande, likväl af vederbörande taxeringsmyndigheter fränkänts taxeringsrätt för denna inkomst. Jag tror icke, att detta, såsom den senaste talaren förmenade, skett af miskundsamhet, ehuru detta må hända anförts i motiveringen till besluten, utan är det sannolikare, att det skett af praktiska, det vill säga politiska skäl. Det har nemligen på somliga håll visat sig bland dem, som tillsatts för taxeringsförrättningar, en benägenhet att under nuvarande förhållanden från politiska rättigheter utesluta personer, som enligt lag och faktiska förhållanden ovilkorligen skulle hafva sådan rätt. Deri ser jag en maning att icke tillmötesgå sådana sträfvanden, som vilja kränka de politiska rättigheter som redan finnas, utan att snarare söka utvidga och stadga desamma, så att en större del af folket kommer i åtnjutande deraf.

Jag hade trott att vid denna riksdag skulle framkomma förslag om direkt utvidgning af den politiska rösträtten, hvilket förslag då enligt mitt förmenande skulle hafva ungefär lika stor utsigt till framgång som det nu föreliggande förslaget. Jag har aldrig fullt

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt.

(Forts.)

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt.

(Forts.)

trott på det der talet om lämpligheten af statistiska utredningar och dylikt, då rösträttsfrågan förekommit inom Riksdagen; utan anser detta från en del af dem, som derpå yrkat, endast vara svepskäl, ett bra sätt att komma ifrån saken. Och om en sådan utredning kommer fram om ett eller par år och huru detaljerad som helst, så komma invändningar förmodligen att göras då som nu. I sådana statistiska utredningar finnas alltid skäl äfven för dem som söka motskäl, och siffror kunna användas så att de passa för nästan hvad som helst.

För min del anser jag således olämpligt, att denna motion nu blifvit väckt, enär jag tror densamma vara hinderlig för snart uttagande af ett verkligt och fullt första steg — det här föreslagna är ju endast ett halft steg — till frågans lösning. Men jag må dock säga, att då motionen nu framkommit samt tillstyrkts af Utskottet, torde den åtminstone icke af denna Kammare böra afslås. På de skäl jag anført gifver jag den icke gerna min röst, men jag kan dock icke votera nej.

För närvarande hemställer jag alltså om bifall till Utskottets förslag.

Herr Ljungman: Såsom skäl för afslag å Utskottets hemställan har anförts, att Utskottet skulle förbisett den ändring i bevilningsstadgan, som vid förra riksdagen egde rum med hänsyn till det s. k. existensminimum. Så är dock icke förhållandet; ty äfven denna omständighet togs vid behandlingen inom Utskottet i noggrant öfvervägande, ehuru betänkandet derom ej innehåller något. Det med nämnda ändring nyinträdde förhållandet var för öfrigt med hänsyn till dess betydelse för nu föreliggande fråga föremål för diskussion redan vid förliden riksdag, och då anfördes af en ledamot i Första Kammaren ungefär detsamma, som den ärade talaren från Stockholms län nyss yttrade. För min del tror jag, att om man verkligen vill något i saken, så är det nödvändigt att åstadkomma en sådan statistisk utredning, som i den föreliggande motionen åsyftas. Vill man föreslå en sådan allmän nedflyttning af strecket, som den af Herr Gumælius förordade, då tror jag att ett sådant förslag kommer att falla i Första Kammaren på den grund, att det icke föreligger någon statistisk utredning, efter hvilken det är möjligt att beräkna, hur de med förslagets genomförande inträdande nya förhållandena vid valen till Andra Kammaren skulle gestalta sig. Denna utredning bör dessutom hållas för oumbärlig, om man vill åstadkomma en rättvisare fördelning af valrätten mellan de tre särskilda grupper, till hvilka den nu är begränsad, genom en olika nedflyttning af strecket inom hvar och en af dem. Jag tror derföre, att det är klokt att bifalla Utskottets förslag i detta fall, så att man finge under nästa riksdagsperiod framlagd en sådan utredning, som kunde tjäna till ledning vid utarbetandet inom Riksdagen af förslag till ändring af 14 § Riksdagsordningen i syfte af valrättens utsträckning till sådane

skattdragande medborgare, som nu utan tillräckligt skäl synas vara från deltagande i riksdagsmannaval till Andra Kammaren utestängde.

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt.

Herr Friherre Nordenskiöld: I motsats mot representanten på stockholmslänsbänken vill jag yrka bifall till Utskottets förslag. Det af honom påpekade förhållandet kan, så vidt jag förstår, icke i någon väsentlig mån öka de valberättigades antal. Följaktligen kvarstår alltid fortfarande den oegentligheten, att af myndige och välfredade svenske män endast ett ringa procenttal har politisk rösträtt. Detta är, enligt mitt förmenande, en orimlighet, och föga öfverensstämmande med de åsigter, som numera göra sig gällande i hela den bildade världen, utgör det ett undantagsförhållande för vårt land, som väl icke kan anses vara hedrande. Starka agitationer att derutinnan få någon förändring hafva egt rum, och flera förslag till rösträttens utvidgning hafva inom Riksdagens Kamrar blifvit behandlade, men det har alltid sagts, att man icke haft tillräckliga data för att bedöma, hvilket inflytande de föreslagna förändringarne kunna hafva i afseende på antalet valberättigade och i afseende på de kategorier, till hvilka dessa personer höra. Under sådana förhållanden är det alldeles nödvändigt att denna fråga blifver fullkomligt utredd, så att man må veta, på hvilka grunder det är som ett så stort och öfvervägande antal svenske medborgare icke hafva politiska rättigheter. Jag tror att den reform, som åsyftas, är ytterst nödvändig och tidsenlig; jag tror äfven att detta är ett steg mot målet och derföre vill jag för min del tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

(Forts.)

I detta anförande instämde Herr *S. M. Olsson*.

Vidare yttrade:

Herr Rydin:

Herr Öberg: Vid nästa valperiod ingår frågan om valstreckets sänkande i sin myndighetsålder. Följaktligen torde, enligt mitt förmenande, tiden vara inne att taga ett steg i den riktningen, att frågan då kan lösas. Vårt folk torde vara berättigadt att från Riksdagens sida vänta annat än en opinionsyttring i frågan. Det är i detta fall dock endast en sådan, som från Kamrarnes sida bjudes. Den ena Kammaren säger nemligen ja, den andra Kammaren säger nej, då reformförslag i syfte att ändra 14:de paragrafen Riksdagsordningen framläggas, och, jag upprepar det ännu en gång, vårt folk väntar dock mer än en blott opinionsyttring af Riksdagen.

Herr Gumælius menade, att det varit en större vinning att taga steget fullt ut. Redan förut hafva mer eller mindre radikala förslag varit framställda, men jag frågar hvad som derigenom vunnits eller hvad som kan vinnas på den vägen, då det mångfaldiga gånger klart

Ang. statistisk och tydligt uttalats, att Kamrarne först vilja erhålla en statistisk utredning med utredning.

Jag för min del har icke trott på nödvändigheten deraf, men då Medkammaren under åratals ropat på en sådan, och vi icke kunna få frågan fram utan att gå Medkammaren till mötes derutinnan, så har jag slutligen kommit fram med detta förslag.

(Forts.)

Vidkommande bristerna i gällande bestämmelser angående valrätt, så hafva de så ofta blifvit påpekade, att vidare tal derom vore att upprepa hvad som förut mångfaldiga gånger yttrats. Jag vill dock till trots af den siste ärade talaren rekommendera Statistiska centralbyråns senaste redogörelse för riksdagsmannavalen. Jag tror nemligen, att man der skall finna en god vägledning till omvändelse i hithörande frågor. Skulle emellertid de, som uppträdt mot Utskottets förslag, vilja se litet närmare på siffrorna i Utskottets betänkande, så tror jag, att de möjligen skulle kunna komma till andra åsichter, men derom är det icke värdt att tala.

Jag nämnde, att Första Kammaren flerfaldiga gånger uttalat såsom sin önskan, att en utredning i frågan måtte verkställas, samt att den ansåge en sådan nödvändig för att kunna ernå en utvidgning af rösträtten, och vågar jag vid sådant förhållande hoppas, att denna Kammare välvilligt ville gå Medkammaren derutinnan till mötes samt antaga det nu framställda förslaget.

Riksdagen visade sig så lifligt intresserad, då arbetarefrågan senast diskuterades, jag menar, då Herr Hedins motion var under behandling. I dag hafva vi en fråga före, som jemväl tillhör den stora arbetarefrågan och är en bifråga vid sidan af densamma.

Jag vet väl, att åtskilliga politici förmena, att det så kallade småfolket mår bäst af att icke ega och icke komma i åtnjutande af någon rösträtt. Jag vet att det finnes politici — jag såg just i en af dagarne i tidningarne namnet på en sådan, tillhörande Medkammaren — som betrakta det såsom ett ingrepp i eganderätten, om man bara pekar på strecket. Men som dylika idéer numera sedan ett sekel tillbaka varit efter sin tid, vill jag icke taxera deras antiqvariska värde.

Herr Talman! Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: Jag tillhör deras antal, som vid föregående tillfällen — och de hafva ju varit flera — då frågan om valrättens utsträckning debatterats här i Kammaren, talat för den utredning, hvarom nu är fråga. Detta alldeles icke — jag besvarar härmed en anmärkning från en föregående talare — af något slags svepskäl å min sida, utan af full öfvertygelse om, att en utredning är nödvändig, om man vill vinna ändamålet. Och skulle än åsigheterna i denna Kammare gå derhän, att all dylik utredning ansåges öfverflödig, måste man väl ändock, så vida man verkligen vill en förändring, taga någon hänsyn till Medkammarens åsigt, som med temlig säkerhet kan antagas ännu under en lång följd af år blifva den, att en ut-

redning i frågan är nödvändig. Ur denna synpunkt kan jag icke hafva det ringaste mot, att Utskottet framlagt förslag i ämnet.

Men det är i ett annat afseende som det synes mig betänkligt att godkänna det förslag, som nu föreligger. Hvad angår dess första del, så är det ju en ganska enkel sak att begära en redogörelse för antalet personer inom hvar och en af de i § 14 Riksdagsordningen angifna tre särskilda klasser, som redan ega valrätt till Andra Kammaren. Men hvad den senare delen af förslaget beträffar, måste jag säga, att jag för min del icke finner det lämpligt eller till ändamålet ledande, att denna Kammare fattar ett sådant beslut som att begära en utredning om de förändringar, som kunna uppstå genom en större eller mindre nedflyttning af de i nyss nämnda paragraf föreskrifna gränserna för denna rätt. Vill man något i detta afseende — och för min del tror jag en sådan nedflyttning vara nödvändig — så bör man mera bestämdt uttrycka sin mening. Eller vill man verkligen begära af regeringen, att hon före den statistiska utredningen skall bestämma gränserna för valrätten eller, med andra ord, hvilka grupper af skattskyldige den skall omfatta? Detta torde herrarne finna icke vara så alldeles rimligt. För öfrigt kan man taga för temligen gifvet, att ett förslag som detta icke skall godkännas af Första Kammaren, och frågan kan således komma att kvarstå på samma punkt som hittills.

Derföre, och då det synes mig vara af vigt att vi ju förr dess hellre komma ifrån de mera sväfvande, de obestämda åsigtorna i frågan till någon fast punkt, samt då det icke bör vara någon omöjlighet för denna Kammare att närmare och bestämdare än genom ett enkelt bifall till Utskottets förslag uttala en mening rörande utredningens omfång eller huru långt den antydda nedflyttningen skall sträcka sig, hemställer jag, huruvida det icke för ändamålets vinnande vore skäl att återremittera ärendet till Utskottet.

Jag yrkar derföre återremiss å utlåtandet.

Herr Hedin: Herr Talman! På de af den siste talaren anförda skäl instämmer jag i hans yrkande om återremiss å utlåtandet. De erinringar han gjort synas mig vara af vigt, och genom en återremiss skulle möjligen kunna frambringas ett annat, bätte formuleradt förslag till beslut, som hade större utsigt att vinna framgång i Första Kammaren, än det Utskottet nu föreslår oss att antaga.

Jag ber nu blott att få tillägga ett par ord med anledning af de anmärkningar, som representanten från Upsala framställt. Jag är visserligen ense med honom deri, att den ifrågasatta utredningen kan komma att möta åtskilliga svårigheter. Men å andra sidan böra dessa svårigheter icke afskräcka Riksdagen från att hos Kongl. Maj:t begära en föregående statistisk utredning; utan en grundlig sådan vore det betänkligt att företaga någon reform vare sig i den kommunala eller den politiska rösträtten eller rörande skatteväsendet. Med de allvarliga exempel vi här vid lag hafva för ögonen skulle jag

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt.
(Forts.)

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt.

(Forts.)

anse det mindre klokt, om Kammaren, med förbigående af en sådan utredning, beslöte sig för en förändring i fråga om den politiska rösträtten. Sådana exempel hafva vi från den tid, då — utan föregående statistisk utredning — kommunallagarne stiftades, och förslaget till nu gällande representationsskick antogs, genom hvilket från valrätt uteslöts ett icke ringa antal personer, som tillföre varit i åtnjutande deraf.

Jag instämmer alltså i den näst föregående talarens yrkande om återremiss å det föredragna betänkandet.

Herr Ola Andersson: Jag skulle icke hafva begärt ordet, emedan jag så ofta haft tillfälle att yttra mig i frågan, derest icke här yrkats återremiss å utlåtandet i syfte att Andra Kammaren måtte uttala sig mera bestämdt i afseende på huru långt med utredningen skulle sträcka sig. Jag hemställer, huruvida icke detta vore att gå just denna utredning i förväg. När i Första Kammaren denna fråga varit å bane, har ständigt framhållits nödvändigheten af att en utredning verkställas, innan man kan tänka sig någon ändring i förevarande afseende, man må nu komma att stanna vid det ena eller andra strecket, eller icke vid något streck alls.

Då nu ett förslag framlägges här i Kammaren, åsyftande att gå Medkammarens sålunda uttalade önskan till mötes, det vill säga att taga den på ordan, vore det ganska egendomligt, om man nekade sitt godkännande deraf, såsom en talare påyrkat. Och en utredning bör alltså ske, innan Kammaren i det stadium, hvari frågan för närvarande befinner sig, uttalar sig om huru långt han anser förändringen böra sträcka sig. Jag tror således att en återremiss i sådant syfte skulle vara olämplig. Om Första Kammaren skulle bestämma sig för något sådant, så anser jag, då frågan hit återkommer, tiden vara inne för denna Kammare att fatta sitt beslut vare sig i den ena eller andra riktningen. Att nu bestämma sig skulle, enligt min åsigt, blott skada saken och ännu mera omöjliggöra densamma. Från denna synpunkt tillåter jag mig därför att yrka bifall till Utskottets förslag sådant det föreligger.

Jag tror och har äfven förut uttalat, att en utsträckning af den politiska rösträtten vore klok och billig. Jag har också fäst uppmärksamheten derpå att de, som nu innehafva den politiska rösträtten, innehafva och utöfva icke blott sin egen utan äfven hela samhällets rösträtt. Fråga är därför, om icke klokheden och billigheten bjuda att vidtaga en förändring i detta afseende och sålunda gå uttalade önskningsar till mötes, så vidt det är enligt med samhällets trygghet och kraf. Då en statistisk utredning förut påkallats, och frågan måste, derest en sådan eger rum, komma i någon mån framåt, instämmer jag i motionärens och Utskottets förslag.

Den förste talaren har erinrat, att frågan kommit i ett annat förhållande genom den ändring i bevillningsförordningen, som skedde vid senaste riksdag. Det är onekligen sant. Jag tror dock, att en

statistisk utredning — hvilka åsichter man än må hafva i saken — kan lemna värderika upplysningar och åstadkomma någon ledning. Det enda, som synes mig vara betänksamt, är att, sedan en utredning skett, man må hända ändå icke kan komma till något resultat. Vi veta nemligen huru det gått med den kommunala rösträtten. Då Första Kammaren påpekat bristen af all statistisk utredning i detta afseende, har en sådan åstadkommit, och ehuru denna utredning tydligt visar de orimliga förhållanden, som äro rådande i fråga om den kommunala rösträtten, vill Första Kammaren likväl icke taga något steg till undanrödjande af dessa missförhållanden. Då emellertid jag vill handla efter alla de upplysningar, som kunna erhållas, kan min tveksamhet i detta fall icke vara någon anledning för mig att afstyrka den ifrågasatta utredningen.

För min del anhåller jag således om bifall till Utskottets förslag.

Herr Björkman: Jag skall börja med att nämna, det jag icke tänkt yttra mig i den föreliggande frågan, så vida jag icke velat bemöta ett påstående, som här fälts af en talare på upsalabänken, hvilken sade, att det finnes arbetare i Stockholm, som nekade att betala kommunalskatt, fastän de visade att de skulle kunna göra det. Jag hemställer dock, om icke orsaken till ett sådant tillvägagående skulle kunna sökas deri, att arbetarne länge funnit sig vara politiskt omyndiga och att de derföre vilja, så vidt möjligt är, undandraga sig att betala kommunalutskylder.

Det finnes många jordbrukare i den trakt jag tillhör, som icke hafva så mycket penningar, att de kunna inköpa hemman till värde af 1.000 kronor, utan måste åtnöjas med hemman af mindre värde, 5- à 800 kronor. Likväl kunna de nitälska för fosterlandets framgång lika mycket som personer, hvilka hafva råd att köpa jordegendom, som är värd 3- à 5,000 kronor. Det förefaller mig vara besynnerligt att man, på samma gång man nitälskar för arbetaren i moraliskt afseende och söker förbättra hans ställning, fortfarande vill fränkänna honom politisk myndighet. Jag kan icke finna det vara annat än billigt och klokt att lemna honom, som är född bland oss och har lika stor hederskänsla som vi, samma rätt som vi åtnjuta.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag, sådant det föreligger.

Herr Friherre Koskull: Jag tror, att Utskottets förslag mycket väl kan bifallas. Kongl. Maj:t behöfver naturligtvis icke till nästa Riksdag inkomma med den ifrågasatta utredningen, utan Kongl. Maj:t kan dermed dröja tills någon erfarenhet vunnits i afseende å verkan af den vid sista riksdag vidtagna ändring i bevillningsförordningen. På detta sätt skulle de svårigheter komma att undvikas, som den förste talaren påpekat.

Jag anhåller derföre om bifall till Utskottets förslag.

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt.

(Forts.)

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt. Herr Olof Andersson: Då i det föreliggande betänkandet icke är fråga om annat än en utredning i afseende å den del af svenska folket, som hittills saknat politisk rösträtt, så anser jag, i likhet med flere andra talare, denna utredning böra ega rum. För min del yrkar jag således bifall till Utskottets framställning.

(Forts.)

Herr Herslow: Jag har icke deltagit i behandlingen af detta ämne inom Utskottet och jag skall icke tillåta mig komplettera motiveringen, efter som jag tvärtom ansett att frågan skulle erhållit tillräcklig motivering genom en enkel hänvisning till Kammarens i en med denna nästan identisk fråga redan fattade beslut. Men att den här påyrkade återremissen skulle till något gagna, det vill jag bestämdt bestrida. Jag kan ej tänka mig någon annan mening dermed, än att vi inom Utskottet skulle föreslå någon bestämd gräns, hvarintill den statistiska utredningen skulle gå. Men ett sådant förfaringsätt från Utskottets sida tror jag näppeligen vore egnadt att vare sig göra frågan här inom Kammaren enklare och lättare eller tillförsäkra henne framgång i Medkammaren. Ty om här först skulle antagas en bestämd gräns och vi derefter skulle fråga Kongl. Maj:t, om han ville tillse huruvida vi gjort klokt i att bestämma denna gräns, skulle detta tillvägagående icke vara annat än att på förhand förutsätta resultatet just på samma gång vi begära att från Kongl. Maj:t erhålla de förutsättningar, på hvilka ett sådant resultat skulle grundas.

Jag tror att denna fråga är rätt svår att tillfredsställande utreda, när man allsidigt tager fatt på den, men att det skall befinnas kanske ännu svårare att på förhand enas om grunden, på hvilken utredning skall ske. Jag tror att, derest dessa grunder sättas i bestämda siffror, vi skola, när frågan återkommer till Kammarens behandling, få en diskussion, som blifver mycket mer omfattande än den oförmodadt långa vi nu hafva och som kan sluta dermed att hela frågan faller, då Kammaren skall öfverenskomma, att just det och det råmärket för utredningens utsträckning skall stadgas i skrifvelsen. Vid denna utsigt anser jag som en vida mindre olägenhet, att den begärda statistiska utredningen möjligen blifver öfverflödigt vidlyftig, så vida vi icke sätta upp någon gräns och föreslå t. ex. att denna skulle bestämmas till 4-, till 5-, 6- eller 700 kronors taxerad inkomst.

Vill Kammaren kvarstå vid det beslut, som förut fattats, så medger jag visserligen, att dermed icke någon klar grund gifves regeringen, men hoppas för min del att regeringen skall sjelf veta skaffa sig både nödig grund och nödig gräns, för att den formella utredningen må kunna tillfredsställande åvägbringas, och yrkar derföre bifall till Utskottets hemställan.

Herr A. P. Lind:

Herr Sjöberg: Af ett par här nyss fälda yttranden vill det synas, som om visse talare missförstått min mening derhän, att jag skulle hafva påyrkat någon bestämd fixering af gränsen för valrätten. Jag har endast velat framhålla nödvändigheten af att icke i den nu föreslagna och i viss mån obestämda formen ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, utan bör enligt min åsigt åtminstone sättas en viss gräns för den statistiska utredningen, så vida man icke förutsätter, att denna skulle gå hela skalan igenom, från de nuvarande censusbestämningarne ända ned till 0. Men detta har jag icke föreställt mig kunna vara meningen, åtminstone icke hos pluraliteten i denna Kammare. Det är således på denna grund och ingalunda i syfte att denna Kammare nu skulle uttala något omdöme om *hvar* gränsen slutligen borde sättas, utan endast för att begränsa omfånget för sjelfva den statistiska utredningen, som mitt yrkande framkommit. Det är just ur denna synpunkt, och emedan jag allvarligen önskar att något måtte göras för att åstadkomma en dylik utredning, som jag tror mig befogad att begära återremiss, i akt och mening att Utskottet derigenom måtte sättas i tillfälle att närmare formulera sitt förslag. En vägledning i detta afseende är visserligen i viss mån angifven i motiven, men den är dock icke tillräcklig; och just därför anser jag det vara lämpligast att för sakens skull och ju förr dess hellre göra ett sådant uttalande mera definitivt.

Ang. statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rätt.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt Herr Talmannen gifvit propositioner å de gjorda yrkandena, biföll Kammarerna Utskottets hemställan, och skulle, jemlikt stadgandet i 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

§ 8.

Till behandling förekom härefter Stats-Utskottets Utlåtande N:o 11 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2 mom. a) och b).

Bifölls.

Mom. c).

Ang. aflöning för flottans corps och stater.

I enlighet med Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade Utskottet i detta moment hemställt, att, i händelse Kongl. Maj:t

Ang. afhöning
för flottans
corpser och
stater.
(Forts.)

skulle besluta indragning af chefens för flottans militärpersonal embete, de 2,000 kronor, hvilka på grund af Riksdagens beslut år 1876 såsom årligt tillägg till fasta lönen tillkommo förenämnde chef. så framt han icke uppbar flaggmans lön, måtte på enhanda vilkor få tillgodonjutas af den högre officer vid flottan, som komme att ersätta nämnde chef.

Efter uppläsandet häraf anförde:

Herr Ol. Jonsson: Då jag redan vid remissen af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof yttrade mig emot detta anslag, följer deraf att jag icke heller nu kan gilla detsamma. Jag anhåller till en början få gifva Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Sjöförvarsdepartementet min tacksamhet till känna derför att han har ställt sig sjöförvarskomiténs önsknningar till efter rättelse angående indragning af chefens för flottans militärpersonal embete, men deremot kan jag icke följa honom beträffande det här ifrågasatta eventuella lönetillägget. Det förefaller mig nemligen, som om Herr Sjöministern icke har särdeles starka skäl för detta förslag. Jag föreställer mig att behofvet af detta lönetillägg egentligen skulle kunna sökas deri, att det visat sig brist på officersaspiranter för flottans behof och att man genom detta lönetillägg skulle söka sporra intresset för ynglingar att ingå vid flottan, men om vi vilja följa antalet elever vid sjökrigsskolau år från år, skola vi finna, att antalet officersaspiranter är långt större än flottan kan använda. Det skälet är sålunda icke här hållbart.

Nu skulle man kanske kunna anse ett formelt skäl för lönetilläggets beviljande ligga deri att, när denne person skall hafva ett högre chefskap öfver öfrige officerare vid flottan, så skulle konsekvensen bjuda, att han hade högre rang än t. ex. en kommandör. Detta syftsmål vinner man väl ändå icke genom detta lönetillägg, ty i händelse en kommandör blefve tillsatt på platsen, vore ju rangen lika med öfrige kommandörers vid flottan.

Jag ber få nämna att sjöförvarskomitén, som till utgångspunkt för sina arbeten hade att genom inskränkningar och förenkling i förvaltningen söka göra sympatien för flottan större än förut, föreslog att antalet flaggmän skulle inskränkas till två i stället för tre, som de nu äro. Af chefens för Sjöförvarsdepartementet framställning till sistlidet års Riksdag finner man dock, att detta komiténs förslag icke blifvit af honom accepterat, emedan han då framhöll, att det ovilkorligen behöfdes tre officerare af flaggmans rang. Då antalet af dessa officerare således ovilkorligen måste vara tre, deraf en skall vara chef för flottans station i Karlskrona, en chef för Marinförvaltningen och den tredje under fredstid användas på denna plats och under krig såsom chef för den afdelning af flottan, som är i tjenstgöring, så synes mig verkligen behofvet af dessa högre rangskalor vara tillfredsstäldt, utan att detta lönetillägg

af 2,000 kronor kunde behövas. Att ytterligare göra en konstlad rangplats till en verklig sådan anser jag för min del icke lämpligt.

På samma gång jag nu yttrat mig om detta moment, kan jag icke underlåta att äfven kasta en liten blick på det nästföljande, emedan principen i båda punkterna är densamma. Der inträffar det märkliga förhållandet att den permanenta reglementskomitén, som väl icke har något att göra med aflöningsförhållandena vid flottan, icke kunnat underlåta att gifva tillkänna behovet af dessa 3,000 kronor för öfverkommendanten i Karlskrona. Af detta synes framgå, att flottans officerare tyckas tro att hela vigten för flottans framtid skall ligga deruti att så många högre aflönade officersplatser som möjligt inrättas, men fortgå flottans målsmän alltjemt på den vägen, då fruktar jag att det icke skall dröja länge, innan sympatierna för flottan blifva lika dåliga som de förut varit. Jag beklagar om sådana segrar skola vinnas den ena gången efter den andra, ty jag är af den öfvertygelsen, att flottan nu mera än förut varit händelsen bör omhuldas. Derhän kommer man dock icke genom sådana förslag som ifrågavarande och af detta skäl yrkar jag afslag å punkten.

*Ang. aflönning
för flottans
corpser och
stater.
(Forts.)*

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Ehuru jag ansett mig böra biträda sjöförsvarskomiténs förslag, som tillstyrker upphäfvandet af chefens för flottans militärpersonal embete, har det likväl icke varit min mening att icke chefen för flottans militärpersonal skulle på ett eller annat vis ersättas, nemligen med en person som stode departementschefen nära och som skulle handlägga åtminstone en del af de ärenden, hvilka chefen för flottans militärpersonal på senaste tiden handhaft. Också torde det icke kunna af någon förnekas, att den nu varande organisationen medfört stora fördelar och mycket gagn. Meningen vore äfven att söka bibehålla allt det goda som den åstadkommit, men att göra ändring i det som icke anses ändamålsenligt. Hvad särskildt angår chefen för flottans militärpersonal, har jag hufvudsakligen att anmärka mot lämpligheten af den nuvarande anordningen, att, ehuru det är chefen för sjöförsvarsdepartementet som i främsta rummet måste bära ansvaret för flottans och dess personals tjänstbarhet, han likväl skall hafva under sig en oansvarig myndighet, som i enlighet med gällande instruktion *kan* styra och ställa inom vapnet oberoende af departementschefens vilja och åsigtter och utan dennes vetskap. Men i öfrigt instämmer jag med komiterade synnerligast beträffande de föreslagna ändringarna vid flottans stationer. Ty att såsom nu högsta myndigheten derstädes skall vara delad, i Stockholm emellan två och i Karlskrona emellan tre med hvarandra så godt som likställda personer, tror jag icke vara lämpligt. I Karlskrona har det nemligen varit förhållandet att den högste officeren på stationen en tid varit varfchef och öfverkommendant, en annan tid militärchef och öfverkommendant och senast ensamt öfverkommendant. Lika litet som det lärer vara lämpligt att vid ett artilleri-

Ang. aflöning
för flottans
corpser och
stater.
(Forts.)

regemente det finnes två likställda chefer, den ene för materielen och den andra för personalen, lika litet tror jag att nyssnämnda delning af högsta myndigheten vid flottans stationer kan vara fördelaktig. Att i öfrigt en så genomgripande organisation som den, hvilken år 1874 genomfördes i och med inrättandet af chefers för flottans militärpersonal embete, icke kunde vara helt och hållet ofelbar och att vid tillämpandet af ett nytt, förut oförsökt system en och annan jemkning befunnits erforderlig kan icke vara förvånande. Här är ju icke heller fråga om annat än ändrad maktfördelning och namnombyten. Hvad beträffar de 2,000 kronor som Kongl. Maj:t begärt skulle få tillgodonjutas af den officer, som komme att ersätta chefen för flottans militärpersonal, så kunde det visserligen vara temligen likgiltigt, om Riksdagen bifaller eller afslår denna begäran, i senare fallet blir man endast tvungen att bibehålla nuvarande titeln chef för flottans militärpersonal, som redan har sig ifrågavarande anslag medgifvet, ehuru denna benämning, sedan instruktionen blifvit förändrad, skulle blifva oegentlig. Meningen med Kongl. Maj:ts nu gjorda framställning är också endast att få bibehålla nuvarande anslag för ifrågavarande embetsman, äfven om hans titel och instruktion ändrades, och hoppas jag att Kammarerna dertill måtte lemna bifall.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan Herr Talmannen framställt propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels å afslag å densamma, blef hvad Utskottet i förevarande moment hemställt af Kammarerna bifallet.

Mom. d) och e).

Biföllos.

Punkterna 3 och 4.

Biföllos.

Ang. lotsverket.

Punkten 5.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att det till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna erforderliga penningeanslag måtte upptagas till enahanda belopp, hvartill inkomsten af titeln fyr- och båkmedel beräknats, eller till 1,200,000 kronor, och följaktligen anslaget, med inberäkning af deri ingående friheter och ersättningar, utföras med 1,200,409 kronor; hvarvid Kongl. Maj:t tillika förutsatt, att de å inkomsttiteln fyr- och båkmedel uppkommande öfverskott finge användas för de med berörda anslag afsedda ändamål.

Häremot hade Herr Friherre R. *Klinckowström* i en inom Första Kammarerna väckt motion föreslagit

antingen att ordinarie anslaget till lots- och fyrinrättningen med Ang. lotsverket. lifräddningsanstalterna måtte i 1885 års riksstat nedsättas till (Forts.) 900,000 kronor,

eller ock att de under femte hufvudtiteln för *handeln* hittills uppförda ordinarie anslag

a) för undervisningsanstalter för sjöfart ..... 94,650 kronor;

b) för nautisk-meteorologiska byrån..... 9,000 »

c) ålderstilllägg för personalen vid undervisningsanstalterna för sjöfart och föreståndaren vid nautisk-meteorologiska byrån, förslagsanslag 13,000 »

måtte indragas, och dessa anslag anvisas att utgå från det ordinarie anslaget 1,200,000 kronor för lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna;

hvarjemte Friherre Klinckowström yrkat, att ifrågavarande anslag måtte upphöra att vara reservationsanslag.

Utskottet hemställde, att, med afslag å Friherre Klinckowströms oförmälda yrkanden, Riksdagen måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit.

Efter föredragning af denna punkt anförde:

Herr E. G. Boström: Jag skall tillåta mig att vid denna punkt göra en liten erinran, utan att hafva för afsigt att yrka någon ändring i hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Jag vill nemligen erinra om det af Kongl. Maj:t anbefalda bildandet af en reservfond för lotsverket af 200,000 kronor. Visserligen hafva liknande åtgärder förut vidtagits, såsom t. ex. då statsverkets grundfond bildades. Men detta hade dock ett naturligt skäl för sig, ty, som vi veta, inflyta statsverkets inkomster icke förr än året efter det de beräknats och statsverket måste följaktligen för att kunna fullgöra sina utbetalningar hafva en grundfond eller rättare ett kassaförlag. Så är det ock med postverket, för hvilket med Riksdagens begifvande Kongl. Maj:t bildat en reservfond. Men skälet dertill var att postverket stod i begrepp att vidtaga stora förändringar i portosatserna, hvilket skulle komma att till en början medföra en så betydlig minskning i verkets inkomster, att det behöfde något att draga, på till dess dessa stigit till erforderligt belopp.

Här åter är förhållandet ett annat. Här har Kongl. Maj:t funnit att de afgifter som erlagts för sjöfarten lemnat så stor behållning, att den icke för närvarande kunde lämpligare användas än till en reservfonds afsättande. Det synes nästan som om Kongl. Maj:t resonnerat, att äro blott medel att tillgå, nog yppar sig alltid sedan någon anledning att använda dem. Jag kan ej gilla, men skulle kunna förstå ett sådant resonnement, om sjöfartens ställning för närvarande vore särdeles lysande, och man derföre ville spara för sämre tider. Men jag hemställer om sjöfarten för närvarande

Ang. lotsverket. befinner sig i ett sådant tillstånd, om den icke fast mera för ett
(Forts.) tynande lif, och då så är, vore det väl vida mera i sin ordning att
använda det befintliga öfverskottet till sjöfartsafgifternas nedsättande.
Jag har emellertid, som sagdt, intet yrkande att göra, utan
har endast velat påpeka nyssnämnda förhållande.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af Herr Bostöms yttrande, deri han ogillade bildandet af en reservfond å 200,000 kronor för lotsverkets räkning, att användas för oförmodadt inträffande brist, så får jag säga att denna åtgärd varit det enda vilkor, under hvilket jag kunnat tillstyrka en nedsättning af tio procent i afgifterna för sjöfarten. Man kan nemligen icke göra sig räkning på att den lifliga sjöfart, som under senaste år varit rådande, alltid skall fortfara. Här är för öfrigt icke meningen att öka denna fond med ett enda öre, utan meningen är att hafva medel att tillgå, om inkomsterna å titeln fyr- och båkmedel icke uppgå till beräknade beloppet 1,200,000 kronor. Inkomsterna hafva visserligen under föregående år icke obetydligt öfverstigit detta belopp, men skulle sjöfartens liflighet något minskas, komme genom den beslutade nedsättningen af tio procent tillgång och behof att ställa sig temligen lika, och skulle sjöfartens liflighet betydligt nedgå under något år, så kan det väl icke anses hafva varit annat än välbetänkt af Kongl. Maj:t att reservera dessa 200,000 kronor för framtida behof och derigenom undvika nödvändigheten af fyr- och båkafgifternas förhöjning.

Hvad i öfrigt beträffar Herr Boströms resonnement derom att sjöfarten vore tryckt, så tror jag att det icke kan vara skäl att nu upptaga detsamma till bemötande, emedan på Kammarens bord hvilat en motion, hvilken, när den en gång blir föremål för Kammarens behandling, torde komma att gifva tillräcklig anledning att tala om den saken. Jag har för öfrigt under föregående riksdagar tillräckligt uttalat mina åsigtter i detta ämne, hvarföre jag för närvarande icke vill trötta Kammaren med något vidare ordande derom.

Herr E. G. Boström. Med anledning af Herr Sjöministerns yttrande vill jag blott säga, att, efter de beräkningar, som jag dock ej har med mig nu, har lotsverket allt sedan år 1864 årligen, med undantag af ett enda år, lemnat öfverskott utöfver den beräknade inkomsten. Under de två sista åren, då inkomstiteln fyr- och båkmedel varit beräknad till 1,200,000 kronor, har densamma ena året uppgått till 1,504,000 och det andra året till 1,510,000 kronor. Öfverskottet har således under hvarje af dessa år stigit till öfver 300,000 kronor. Det torde vid sådant förhållande icke vara någon synnerlig anledning att befara, att en nedsättning i afgifterna å sjöfarten med 10 % eller omkring 150,000 kronor årligen skulle kunna utöfva en sådan inverkan å lotsverkets finansiella ställning,

att för dess betryggande vore behöfligt att afsätta en särskild reservfond å 200,000 kronor.

*Ang. lotsverket.
(Forts.)*

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkten 6.

Bifölls.

Punkten 7.

I denna punkt hemställde Utskottet, att samtliga de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel måtte fastställas till enahanda belopp, som vid nästlidet års riksdag bestämdes; dock att anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. finge till beloppet jemkas i den mån, som för jemnande af hufvudtitelns slutsumma funnes erforderligt.

*Ang. en del
ordinarie anslag
under
hufvudtiteln.*

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Hedin: Herr Talman! Beträffande ett af de anslag, som inbegripas under den nu föredragna punkten, skulle jag för egen och åtskilliga andra personers skull högeligen önska att erhålla några upplysningar. Det är bekant att den sista sjöförsvarskomitén föreslog en icke obetydlig förhöjning i öfningsanslaget för flottan, nemligen från 550,000 kronor till 670,000 kronor, och att komitén ansåg denna förhöjning vara särdeles vigtig för personalens öfning, för sjöförsvarets tjenstbarhet. I den plan för öfningarna, som komitén framlade, yttrade den, att den fäst synnerligt afseende vid öfningarna i hemlandets farvatten. I andra rummet nämndes expeditioner till främmande farvatten såsom varande nödvändiga för bibringande åt den unga truppen af nödigt sjömanskap och dessutom för att tjena vår handels och vår sjöfarts intressen; men ingenstädes finnes i komiténs förslag något yttrande, som förordar någon sådan öfverdådigt kostsam sjöexpedition till aflägsna farvatten som den, på hvilken ett af kronans fartyg nu är ute. Af komiténs utlåtande kan man ej finna annat, än att deri med »expeditioner i utländska farvatten» afses blott expeditioner under tiden från September till Maj; deremot har jag icke der kunnat upptäcka att komitén afsett, att öfningsanslaget skulle användas på expeditioner till aflägsna hamnar, der vår handel och sjöfart hafva litet eller intet att beställa. Nu har jag emellertid hört antagas att kostnaden för expeditionen med fregatten Vanadis, som ju kommer att räcka ett à två år, lär drabba det ordinarie öfningsanslaget. Jag har visserligen å andra sidan hört den invändningen, att det icke vore rimligt det Kongl. Maj:t skulle för ifrågavarande ändamål disponera detta anslag, som i sin helhet är lemnadt under helt andra förutsättningar. Beträffande

Ang. en del
ordinarie an-
slag under
hufvudtiteln.
(Forts.)

särskildt den förhöjning i anslaget, som i fjor beviljades, torde jag endast behöfva återföra i Kammarens minne ett yttrande af en sjö-officer och ledamot af Kammaren, af innehåll att, enligt honom af Herr sjöministern meddelad upplysning, den äskade förhöjningen afsåg att bereda medel till anordnande af en flytande skjutskola. Jag skulle önska, säger jag, ur mera än en synpunkt att erhålla någon upplysning, huruvida den företagna verldsomseglingen kommer i större eller mindre mån att drabba det ordinarie öfningsanslaget. Jag måste erkänna att för mig ställer sig denna sak så, att om det någon gång skulle befinnas af rikets intresse påkalladt att bekosta en sådan sjöpromenad som den, på hvilken en medlem af den Kongl. familjen nu gifvit sig ut, Kongl. Maj:t. då ville framställa begäran om ett extra anslag för ett sådant extra ändamål.

I någon mån sammanhängande med frågan om flottans öfningar är ett annat ämne, som, efter hvad jag erfarit, ådragit sig ej ringa uppmärksamhet under den sista tiden. Herr Talmannen behagade erinra sig att för två år sedan, tror jag, Kammaren diskuterade den viktiga frågan om inskränkning åtminstone i den hittills gällande ersättningsskyldighet, som kunde drabba befälhafvaren å ett kronofartyg för å fartyget eller annan egendom uppkommen skada. Vid detta tillfälle anfördes så väl från statsrådsbänken som från annat håll, att denna ersättningsskyldighet vore af den art, att den icke kunde annat än föranleda befälhafvaren på ett kronans fartyg att iakttaga en för tjensten rent af menlig försigtighet, menlig så väl under den fredliga öfningen som under ett krigsföretag. Samma åsigt i denna sak uttalades ännu starkare i den proposition, som afläts till sistlidne Riksdag, propositionen N:o 42, der det heter, att ersättningspligten enligt dittills gällande lagstiftning måste utöfva »ett nedtryckande och förlamande inflytande på hans företagsamhet och handlingskraft»; häraf måste »sjööfningarna i hög grad lida och deras resultat isynnerhet med hänsyn till manöverfärdighet blifva väsentligen förringade». Om nu dessa betraktelser, som lågo till grund för Kongl. Maj:ts nyssnämnda proposition och Riksdagens i öfverensstämmelse dermed fattade beslut, äro rigtiga, kan jag icke neka till att det måste förvåna något hvar, att man i ett annat fall har, genom ett uyligen vidtaget förfogande, rent af bragt fartygscheferna i ett ledband, som, jag förmodar det, skall i lika hög grad verka förlamande på deras handlingsfrihet och långt ifrån tjena till att hos den unga sjöofficieren uppfostra beslutsamhet och vana att lita på eget omdöme och egen kraft. Detta förfogande innefattas uti ett i Januari 1884 påbjudet tillägg till reglementet för flottan, der 319 § i sagda reglemente blifvit ändrad på ett särdeles anmärkningsvärdt sätt. Den började förut så: »I lotsmans farvatten må fartygschefen använda lots, då han anser sådan vara behöflig.» I den ändrade redaktionen heter det: »I lotsmans farvatten skall fartygschef använda behörig lots, derest han icke sjelf är så förtrogen med farvattnet, att han, oberoende af flytande sjömärken, kan

säkert föra fram fartyget, eller ock sådan kännedom om farvattnet finnes hos annan om bord inmönstrad person, åt hvilken fartygschefen *på sitt ansvar* finner lotsningen kunna öfverlätas, i hvilka fall det må på honom bero att använda lots eller icke». Det förefaller mig, som om en sådan bestämmelse skulle vara i ganska hög grad egnad att förmå fartygscheferna, hvilka ju icke genom den i fjor beslutade begränsningen af deras ansvar helt och hållet skyddas från ersättningsskyldighet, att alltid begagna lots, och huru sådant kan verka till det ändamålet att sjöofficeren må göra sig noggrant förtrogen med våra farleder och kuster, lemna jag åt andra att bedöma.

*Ang. en del
ordinarie an-
slag under
hufvudtiteln.
(Forts.)*

Jag har endast velat anföra detta och har för öfrigt icke något yrkande att framställa.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af den sista talarens anmärkningar ber jag få lemna några upplysningar, som jag hoppas skola tillfredsställa honom, åtminstone beträffande första punkten af hans anförande eller rörande hvad han yttrade angående Vanadis' expedition.

Han sade till en början att sjöförsvarskomitén icke framlagt något förslag gäende i riktning att man skulle skicka expeditioner till aflägsnare farvatten. Jag ber då få fästa hans uppmärksamhet på, och jag tror ej att jag misstager mig i det afseendet, att komitén föreslagit att man årligen skulle skicka ut tvenne fartyg på 8 månaders expedition hvardera. Jag tror att detta påstående är riktigt; misstager jag mig, kan jag icke hjälpa det, ty jag har icke betänkanget i min hand. Det har också varit vanligt sedan ganska lång tid tillbaka — åtminstone under senaste 10 år — att årligen skicka ut en eller två expeditioner på 8 à 9 månader. Nu har i stället för två sådana expeditioner skickats ut blott en på 17 månader och förhållandet blir således ungefär detsamma i afseende å kostnaden. Någon inskränkning i detta fall bör icke heller ega rum, och antagligt är, att man äfven nästkommande höst kommer att skicka ut ytterligare ett fartyg till aflägsnare farvatten, men icke ett öre utöfver hvad för dylika expeditioner årligen i medeltal brukar utgå kommer därför att erfordras. Jag är i tillfälle att i detta afseende lemna några bestämda sifferuppgifter. Under åren 1875—1881 har kostnaden för expeditioner till aflägsnare farvatten i medeltal årligen uppgått till 196,400 kronor, och under åren 1883—1885, d. v. s. under Vanadis' expedition på 17 månader och Balders ifrågasatta expedition på 8 månader, har den sammanlagda årliga kostnaden beräknats komma att uppgå till 197,500 kronor, således en tillökning för dessa tvenne år af i medeltal 1,100 kronor årligen. Och äfven härtill behöfver icke tagas något af de 120,000 kronor, som beviljades sista riksdagen, ty vanligen uppkommer någon behållning på ett eller annat tusental. Nämnda anslag behöfver således icke på något sätt anlitas annat än för det ändamål, jag vid förra riksdagen

Ang. en del
ordinarie an-
slag under
hufvudtiteln.

(Forts.)

framhöll, eller till skjutskolan. Det beräknade minimum för dessa skolor under två månader på Karlskrona redd uppgår till 100,000 kronor, och det uppkommande öfverskottet, 20,000 kronor, har jag tänkt mig — så vidt jag med den saken får något att göra — kunna användas till åstadkommande hvar annat år af en ordentlig sommar- eskader i hemfarvattnen, i stället för mindre afdelningar årligen, med hvilka samma öfning icke vinnes. Om man nu jemför Vanadis' expedition i afseende å kostnad och öfning med 1875—81 års expeditioner, så finner man, att under sistnämnda år öfvades i medeltal 388 man 287 dagar för en kostnad af 1 krona 94 öre per man per dag, och med Vanadis' och Balders expeditioner skulle öfvas på den förra 330 man 510 dagar och på Balder 224 man 250 dagar för en beräknad kostnad af 1 krona 75 öre per man och dag. Kostnaden skulle således på dessa två år blifva omkring 19 öre mindre per man och dag än under de närmast föregående åren. Dessutom torde det väl icke anses för mycket, om Sverige hvarv trettonde år skickar ett fartyg kring jorden, då nästau hvarje annan sjöfarande nation årligen utskickar en dylik expedition. Jag tror också att expeditionen skall föra med sig mycket gagn.

I senare delen af sitt anförande vidrörde samme talare de olyckor, som inträffade sistlidne sommar med ett par af våra fartyg. Ingen kan mer än jag beklaga dessa olyckors inträffande, men jag tror att det ännu är för tidigt att ingå i någon diskussion härom, medan båda målen ännu äro på domstols pröfning beroende. Deremot ber jag att få yttra några ord angående den förändring, som skett i reglementet för flottan. Förändringen har vidtagits just till förekommande af sådana olyckors inträffande och jag tror icke, att den behöfver medföra en så menlig inverkan, som Herr Hedin förut- satte. Visserligen är det enligt min åsigt i hög grad nyttigt och behöfligt, att våra sjöofficerare lära känna våra farvatten, men jag tror icke att det tillvägagående man hittills följt varit till så stort gagn. Vi må nemligen ihågkomma, att vid navigering i våra skär- gårdar prickar och andra flytande sjömärken gifva den hufvudsak- ligaste ledningen, och om någon af dessa tillfälligtvis rubbas eller är borta, har sådant, enligt den äldre lydelsen af § 319 i reglemen- tet, åtminstone af mången ansetts kunna rättfärdiga en sjöofficer, om han till följd deraf sätter bort det fartyg han kommenderar. Hvar och en, som något känner till förhållandena, vet också att det knappast finnes en dag på året, då icke en eller flere prickar rubbas, men likväl heter det då ett fartyg törnar på: »det kunde ej hjälpas, befålet är utan skuld, ty pricken stod icke rätt». För min del tror jag då, att det är bättre att till en början hafva om bord lots eller annan person, som känner till och kan utvisa landmärkena, i stället för att göra sig beroende af prickarne. I krig, då bekant- skapen med våra farvatten egentligen skulle komma till heders, bort- tagas ju dessutom alla sjömärken, och man har då endast landmär- ken att rätta sig efter. Men att känna dessa lär man sig icke

derföre att man under freden kan lotsa sig fram med tillhjälp af prickarne. Dertill synes det mig, att, om man vill lära sig farvatt-
net ordentligt, det bästa sättet vore att till en början begagna lots,
då befälhafvaren kan under lotsens ledning gå fram och åter och
sålunda göra sig hemmastadd i farvattnet samt först derefter, och fort-
farande under kontroll af lotsen eller annan med farvattnet hemma-
stadd person, låta underlydande sjelfva söka vägleda sig. Detta
är det enda sättet att förekomma sådana olyckor, som förra året
inträffade, och att förekomma sådana har, som sagdt, varit ändamålet
med den omnämnda förändringen i reglementet.

Om det äfven kan anses i viss mån gagneligt att experimentera
på egen hand, är det likväl allt för kostsamt att dertill begagna stora
och dyrbara fartyg, hvilka vi icke hafva råd att sätta bort, och
säkert är i alla hänseenden att gagnet på intet sätt motsvarar
risken.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag anhåller att till förekom-
mande af hvarje missförstånd få erinra derom, att ju *jag* i mitt
förra yttrande icke med ett ord berörde det missöde, som förlidne
sommar drabbade en af våra pansarbåtar. Jag hade så mycket mindre
anledning att göra detta, som jag för min del är öfvertygad om,
att det gjorts vida mera buller af detta missöde än saken förtjenar.
Det var således icke på något sätt *min* mening eller önskan att
»indraga denna fråga i debatten», och Herr Talmannen torde kunna
konstatera, att jag yttrade mig endast om ändringen i 319 § af
reglementet för flottan.

Jag ber vidare få erinra derom, att jag verkligen samvetsgrant
citerat sjöförsvarskomiténs betänkande, i ty att jag uppgaf, att komi-
tén väl förordat expeditioner i utländska farvatten, men endast
ett par sensommarexpeditioner, jag tror från September till näst-
följande Maj. Således kunde man göra skilnad — såsom jag också
gjorde — mellan dessa öfningsexpeditioner och en stor sjöpromenad
runt jorden.

Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförvarsdepartementet hade
den godheten upplysa, att expeditionen med Vanadis icke på något
sätt kommer att drabba den tillökning af 120,000 kronor å öfningss-
anslaget, som af Riksdagen förra året beviljades, men deraf torde kunna
slutas, att kostnaden för denna expedition i stället kommer att drabba
det förutvarande anslag å 550,000 kronor, som i fjor förhöjdes med
nämnda belopp. Om detta är förhållandet, kan jag icke komma till
annat resultat, än att en så stor och dyr expedition som den med
korvetten Vanadis, måste komma att för ett, två eller tre år föran-
leda en inskränkning i de öfningar i hemlandets farvatten, på hvilka
sjöförsvarskomitén fäste synnerligt afseende. Och jag ber att få
erinra derom, att i denna komiténs åsigt förklarade Herr sjöministern
vid förra riksdagen, att han i allo instämde. Om således den stora
expeditionen med Vanadis kommer att minska tillfället till öfning

Ang. en del
ordinarie an-
slag under
hufvudtiteln.
(Forts.)

*Ang. en del
ordinarie an-
slag under
hufvudtiteln.
(Forts.)*

i hemlandets farvatten, så är det min och mångas mening att penningarne för denna expedition hvarken äro väl använda eller använda i öfverensstämmelse med det ändamål, för hvilket de hafva blifvit beviljade. Det är alldeles påtagligt att detta anslag trots förhöjningen i fjor ändå måste anses vara ganska litet. Herr sjöministern erinrade förlidet år, att Kongl. Maj:t redan 1875 ifrågasatt en förhöjning i öfningsanslaget såsom särdeles behöflig derföre, att kostnaden för flottans öfningar under en tid, jag vet icke huru lång, hade vuxit med icke mindre än 42 procent, och jag förmodar att denna kostnad vuxit ytterligare sedan 1875, hvadan anslaget, trots den i fjor beviljade förhöjningen af 120,000 kronor, ännu måste betraktas såsom ganska knappt.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag måtte hafva uttryckt mig mycket illa nyss, efter som Herr Hedin icke förstod hvad jag yttrade. Om till expeditioner med flottans fartyg i aflägsna farvatten årligen afsetts 196,000 à 200,000 kronor, icke är det derför nödvändigt att till betäckande af denna kostnad använda den af Riksdagen i fjor beviljade förhöjningen i öfningsanslaget. Dessa 120,000 kronor äro alltid ett öfverskott, afsedt för andra ändamål. Förut var öfningsanslaget 550,000 kronor och deraf användes omkring 196,000 kronor för expeditioner till aflägsna farvatten. Nu är hela anslaget 670,000 kronor, hvaraf omkring 197,000 kronor anses åtgå för dylika expeditioner. Således kosta dessa expeditioner nu icke mera än förr: åtminstone är skilnaden icke nämnvärd.

Herr Lindmark: Jag har endast begärt ordet för att rätta en missuppfattning af Herr Hedin rörande sjöförsvarskomiténs förslag om öfningsanslagets användande. Han yttrade nemligen att det varit komiténs mening, att detta anslag skulle afses endast för sommarexpeditioner. Jag har ty värr icke komiténs betänkande här nu, så att jag ord för ord kan återgifva komiterades yttrande rörande denna fråga, men jag vet dock att meningen var den, att två korvetter skulle, om möjligt, hvarje höst utgå på expedition till aflägsna farvatten, för att följande vår återkomma, förutom de fartyg, som skulle öfvas i hemlandets farvatten.

Beträffande den inskränkning i årets öfningar, som Herr Hedin fruktade att expeditionen med Vanadis skulle medföra, tror jag icke att det är så farligt med den saken, ty innevarande år kommer, såsom Herr sjöministern nämnde, en skjutskola att anordnas, och med de officerare, som för densamma komma att tagas i anspråk, jemte dem, som äro kommenderade på Vanadis och skolfartygen samt till minöfningarna, är hela befälsantalet upprymdt, så att det icke blir tillfälle att låta någon ytterligare expedition i år utgå.

Hvad Vanadis' så kallade sjöpromenad, som Herr Hedin behagade kalla detta fartygs expedition, beträffar, ber jag att i Kammarrens minne få återkalla den expedition, som för 30 år sedan företogs med

dåvarande fregatten Eugenie. Det fans visserligen ingen prins om bord då, men för öfrigt äro dessa expeditioner fullt jemförliga. Hela landet följde den expeditionen med stort intresse, och jag tror också, att den var af stort gagn för vårt land. Jag hoppas att förhållandet skall blifva enahanda med den nu pågående verldsomseglingen.

*Ang. en del
ordinarie an-
slag under
hufvudtiteln.*

(Forts.)

Herr Hedin: Herr Talman! Jag skall yttra endast ett par ord. Jag ber att få hänvisa till sjöförsvarskomiténs utlåtande bil. a N:o 19, hvaraf framgår, att komitén, så vidt jag kan förstå, afsåg kortare expeditioner med två korvetter om året, såsom jag äfven nyss nämnde. Men hvarken af detta program i bilagan eller af något resonnement i komiténs betänkande kan man draga den slutsatsen, att komitén afsåg expeditioner till de aflägsna farvatten, som Vanadis skall besöka.

Jag skall äfven med anledning af jemförelsen mellan korvetten Eugenie's verldsomsegling och den nyss omnämnda be att få säga, att det nu pågående företaget sannerligen icke är anordnad på den fot, att man har anledning förutsätta, att det skall leda till det gagn eller till samma tillfredsställelse i landet som den förstnämnda verldsomseglingen. Denna var en i eminent mening vetenskaplig expedition, hvilket icke motsvaras deraf, att man med Vanadis medskickat en vetenskapsman för att utan några dertill särskildt anväsa medel inköpa etnografiska föremål, och en konsulatsinspektör för att inspektera hamnar, der, såsom jag sagt förut, vår handel och sjöfart hafva oändligt litet att beställa, helst som man till denna befattning icke valt, såsom det synes mig hafva varit naturligt att göra, en man med stor merkantil erfarenhet och bildning.

Herr Ol. Jonsson: Nog tror jag, att Herr Hedin har rätt i sin uppfattning angående hvad sjöförsvarskomitén menat, men Herr Lindmark har också rätt deri, att han för sin del inom komitén hade en motsatt uppfattning. Dess värre har Herr Lindmark också fått stöd för sin åsigt af sjöministern, men denna åsigt är enligt min uppfattning ingalunda till flottans gagn och nytta.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Utskotets hemställan.

Punkten 8.

Bifölla.

Punkten 9 mom. a.

Bifölla.

*Ang. anslag till
fortsättande af
en pansarbåt.*

Mom. b.

Utskottet hemställde under detta moment, att till fortsättande af en pansarbåt måtte, på sätt Kongl. Maj:t begärt, på extra stat för år 1885 anvisas 812,000 kronor.

Vid föredragning häraf anförde:

Herr Ol. Jonsson: Ehuru jag icke har för afsigt att yrka afslag på föreliggande punkt, anser jag mig dock böra fästa Kammarrens uppmärksamhet på de förändringar i konstruktionen af pansarbåten, som, enligt hvad statsrådsprotokollet synes angifva, kommer att ega rum, i det nemligen båten dels kommer att till längden ökas med 23 fot och dels kanonerna skola placeras på rörlig vändskifva inom ett barbettorn eller inom en fast tornkrans i stället för inom det af certkomitén förordade rörliga täckta tornet. Certkomitén hade likväl emot nu ifrågasatta tornform invändt, att kanonservisen skulle bortplockas af elden ifrån ett på höjden i närheten placeradt lätt artilleri, kulsprutor och dylikt, hvadan båten i så fall svårligen skulle kunna operera inom skärs, der en sådan fara oftast skulle förefinnas; men äfven i öppna sjön funnes samma fara från kulsprutor och handgevär uppe i det fiendtliga fartygets rigg. Till följd af den ökade längden skulle båten i många fall icke utan stora svårigheter kunna användas inom skären, och derutaf torde åter igen framgå, att vi slutligen måste anskaffa oss särskilda fartyg för detta ändamål, hvilket certkomitén deremot på goda grunder sökt undvika. Jag har, som jag i början nämnde, endast velat uttala dessa mina betänkligheter, utan att göra något yrkande.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Herr Talman, mine Herrar! Jag skall be att få svara ett par ord på hvad den siste talaren nämnde rörande den fasta tornkransen och att han vore rädd för att man gått ifrån certkomiténs förslag. I det afseendet kan han vara fullkomligt lugn, ty det är icke fråga om något sådant. Det har visserligen varit tal derom, men så vidt jag vet, skall den ifrågavarande pansarbåten byggas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med certkomiténs förslag med rörligt torn. Hvad åter det beträffar att fartyget blifver något längre än först var ännadt, är det nog sant, men då det befunnits önskvärdt och möjligt att inom den beräknade kostnaden erhålla större fart, till hvars ernående det var nödvändigt att något öka båtens längd, har sådant — och denna önskan har äfven blifvit uttalad i denna Kammare — nu föreskrifvits, och kommer den relativt obetydliga förlängningen af 23 fot på intet sätt att minska fartygets manöverfärdighet.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan blef af Kammarren bifallen.

Mom. c.

*Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.*

Kongl. Maj:t hade föreslagit och Utskottet tillstyrkt, att för anskaffande af en första klassens minbåt ett belopp af 190,600 kronor måtte på extra stat för år 1885 beviljas.

Mot denna Utskottets hemställan hade reserverat sig Herrar *C. Ifvarsson, P. O. Hörnfeldt, O. B. Olsson, N. Petersson, Ola Andersson, Sven Nilsson, J. E. Johansson* och *P. Pehrsson* i Törneryd, hvilka yrkat afslag å Kongl. Maj:ts framställning.

Efter det Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr O. B. Olsson: Om man än erkänner, att minbåtar utgöra ett kraftigt försvar och en vigtig del af vår flotta, så förut-sattes dervid dock att de blifva för sitt ändamål bibehållna. Reser- vanterna vid nu föredragna punkt hafva likväl denna gång icke kunnat vara med om att å nyo bevilja medel för byggande af en ny minbåt och detta hufvudsakligen på de skäl, att stora anslag till krigsfartygs nybyggande, som uppgå till 1,162,000 kronor, redan blifvit för år 1885 beviljade, nemligen till ett redan förut påbörjadt och snart färdigt öfningsfartyg samt en under byggnad varande pan- sarbåt. När dertill kommer att på femte hufvudtiteln finnes för samma ändamål på ordinarie stat uppförd en summa af ytterligare 1,078,800 kronor, nemligen för nybyggnad och underhåll af flottans materiel, så att hela det sammanlagda beloppet härför blifver 2,240,800 kronor, hemställer jag, om icke detta kan vara fullt till- räckligt under ett år, och om man icke kan låta anstå någon tid med byggandet af denna minbåt, äfven om man erkänner att den är förträfflig. Härtill kommer derjemte, att ett annat fartyg af samma skrot och korn blifver färdigt i Augusti månad i år. Det är dessa skäl som gjort, att reservanterna icke kunnat biträda ma- joritetens inom Utskottet förslag.

Vi beviljade för ej så länge sedan en ganska stor summa till byggande af en kostbar minbåt, som kallades Ran, hvilken skulle blifva så förträfflig. Men den bibehölls icke länge för sitt ändamål. Skall förhållandet blifva detsamma med andra dylika minbåtar, tror jag betänkligheterna emot det här föreslagna anslaget måste anses berättigade.

På alla dessa skäl yrkar jag afslag å Utskottet förevarande hem- ställan.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Det förvånar mig på det högsta, att Herr Ola Bosson Olsson motsätter sig det här ifråga- satta anslaget, ty om jag minnes rätt, uttalade han inom sjöförsvars- komitén såsom sin åsigt, att nu ifrågarande fartygscert vore lämplig och behöflig för vårt försvar och att utan landets betungande två

Aug. anslag till anskaffande af en minbåt. millioner till nybyggnader för sjöförsvaret kunde årligen anslås. Och detta har äfven varit orsaken, hvarför Kongl. Maj:t hållit sig vid just detta belopp i sina anslagsfordringar. Samma komité uttalade äfven att det vore nödvändigt, att kontinuitet gjorde sig gällande i byggandet och att man ej upphörde tidsats dermed, och så vidt jag vet, har Herr Olsson i detta hänseende icke reserverat sig.

Hvad beträffar minfartyget »Ran», ber jag att få upplysa, att den alls icke blifvit förändrad från sitt ursprungliga ändamål, utan tvärtom har den blifvit än mera så att säga fullkomnad, i det den blifvit försedd med så kallade svängapparater, så att den kan utskjuta minor ej blott från stäfven utan äfven från sidorna. Men då vi totalt hafva varit i saknad af ett chefsfartyg, har man vid bildandet af hvarje liten eskader nödgats låna ett hufvudsakligen till båtsmanstransporter afsedt och såsom chefsfartyg olämpligt fartyg från Karlskrona, och för att framdeles kunna undvika detta gjort några förändringar i inredningen å »Ran». Detta är hela ändringen.

Herr E. G. Boström: Sedan Herr Sjöministern yttrat sig, har jag icke mycket att säga i denna fråga, men jag kan icke underlåta att uttrycka min förvåning öfver att man vill motsätta sig detta anslag. Jag kan väl förstå att man kan vara tveksam, om här vore fråga om anslag till pansarfartyg, ty dessa böra ej uppträda ensamma utan i sällskap, och det kan verkligen ifrågasättas, huruvida vi hafva tillgångar att bygga hela eskadrar af sådana. Deremot kan väl ingen sätta i fråga, att vi ej hafva råd att bygga minbåtar, och ej heller kan någon tvekan förefinnas derom, att icke minbåtar under hvilka förhållanden som helst skola blifva erforderliga. Herr Ola Bosson Olsson vet lika väl som Kammarrens alla öfriga ledamöter att sjöförsvarets utveckling i alla länder numera till stor del går ut på anskaffande af minförsvär och minfartyg. Jag läste just nyss i en morgontidning för dagen att i Tyskland äskats 18³/₄ millioner reichsmark till detta ändamål.

Hvad beträffar »Ran», som kommit på tal, så hafva vi af Herr Sjöministern fått veta, att den, på samma gång den blifvit inredd för högste befälhafvaren, har genom anbringande af några svängapparater blifvit ett ännu förträffligare minfartyg. Jag beklagar då blott den högste befälhafvaren, som således måste hålla sig i första linien, der hans plats eljest icke är. Men jag kan försäkra Herr Ola Bosson Olsson, att ett minfartyg, sådant som det nu föreslagna, ej lämpar sig att apteras för högste befälhafvaren, och detta utgör för mig ett ytterligare skäl att anhålla om anslag till detsamma.

I detta yttrande instämde Herr *Abr. Rundbäck*.

Herr Fredenberg yttrade: Som Riksdagen, och isynnerhet Andra Kammarren, vid flera tillfällen uttalat den efter mitt förmenande rigtiga åsigten, att den fartygsmateriel, hvarmed flottan be-

höfver förstärkas, bör, jemte det behörigt afseende fästes vid fartygens byggnadskostnad och statens tillgångar, hufvudsakligast afse försvaret af landets vidsträckta kuster, och då minbåtar just uppfylla båda dessa villkor, nemligen att vara prisbilliga och tillika utgöra ett ganska verksamt och kraftigt kustförsvar, så kan jag icke finna någon rimlig anledning till afslag å Kongl. Maj:ts framställning om anslag till en första klassens minbåt, så mycket mindre som medel finnas tillgängliga i statskassan och vårt unga minförsvar, som ännu befinner sig i början af sin utveckling, mycket väl behöfver denna förstärkning. Att Kongl. Maj:t begärt anslag till en första klassens minbåt kan väl ej heller verka synnerligen afskräckande, då pris skillnaden emellan en första och andra klassens båt blott är 17,000 kronor, hvilken högre kostnad mer än väl uppväges af den förres större sjöduglighet och förmåga att längre tid hålla sjön samt äfven af en betydligare försvarskraft genom att den kan användas större och mera förstörelsebringande minor. Således kan ej heller häri ligga något giltigt skäl till afslag, men jag vet mycket väl att majoriteten inom denna Kammare anser att ett krig för vårt land knappast ligger inom möjlighetens gränser, och med en sådan uppfattning är det temligen gifvet att denna majoritet ej skall känna sig synnerligen hågad att göra några uppoffringar för landets försvar. Då emellertid denna Kammare i Lördags afslog alla Kongl. Maj:ts väl motive-
rade och behjertansvärda förslag till förstärkande af vårt landförsvar, kan det väl icke gerna vara välbetänkt att samtidigt äfven försumma sjöförsvaret och endast bygga fosterlandets frihet och oberoende på ovissa och sangviniska förhoppningar om en evig fred.

Det är på dessa nu i korthet anförda skäl jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts af Utskottet i denna punkt tillstyrkta förslag.

Herr O. B. Olsson: Det har förundrat Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet, att jag inom Stats-Utskottet motsatt mig detta anslag, men inom sjöförsvarskomitén varit med om detsamma. Detta hans yttrande förundrar mig deremot. Som herrarne torde erinra sig, gjorde jag, vid förra riksdagen, då Kongl. Maj:ts proposition rörande sjöförsvaret remitterades till det Särskilda Utskottet, åtskilliga i min tanke ganska väsentliga anmärkningar mot Kongl. Maj:ts förslag i de delar detsamma afvek från sjöförsvarskomiténs uttalade meningar; och säga hvad man vill, var sjöförsvarskomiténs förslag något helt annat än det förslag, hvarmed Kongl. Maj:t framkom. En talare har redan erinrat derom, och jag vågar påstå, att det var i ganska väsentliga delar och icke minst rörande flottans bemanning som skiljaktigheter förekommo. Under sådana förhållanden, och då den stora försvarsplan som då var å bane icke vann sympati, tycker jag det kunde vara fullt tillräckligt att under ett år bevilja och använda öfver 2 millioner kronor till fartygs byggande. Måne det icke skulle kunna anstå med byggandet af denna minbåt ett år? Jag tror det så mycket

*Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.
(Forts.)*

*Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.*

(Forts.)

hellre som sjöförvarskomiténs förslag gick ut på att bygga minbåtar i viss proportion till pansarbåtarna, och vi nu erfarit att den under byggnad varande pansarbåten icke blir färdig förr än år 1886 och kanske icke ens då. Skall det då vara så nödvändigt att nu påskynda minbåtars byggande? Dessutom vill jag erinra om att, så vidt Riksdagen för godt finner, kan den nästa år bevilja anslag till två minbåtar i stället, ty då är öfningsfartyget färdigt och fordrar icke något byggnadsanslag. En sådan minbåt kostar ju icke mycket i jämförelse med t. ex. det öfningsfartyg och den pansarbåt, som nu äro under byggnad. Då dessa sistnämnda fartyg blifva färdiga, kan Riksdagen utan någon synnerligt stor uppoffring bevilja anslag för byggande af 2 eller 3 minbåtar på en gång; men under nuvarande förhållanden kan jag icke vara med om att bevilja detta anslag.

Herr Nils Petersson: Jag tror, att om man vill se litet närmare på saken, behöfver man icke misstänka, att vi varit afvogt sinnade mot sjöförsvaret, derföre att vi yrkat afslag i denna punkt. Jag har den uppfattning att, då den minbåt, som för närvarande bygges för en kostnad af 190,600 kronor, ännu icke är färdig, så att man icke vet. om den är lämplig eller några förändringar behöfva vidtagas, det då går mycket väl an att dröja ett år med att bygga flera, i synnerhet som man under byggnad har ett öfningsfartyg och en pansarbåt. Härmed är icke meningen att motsätta sig hvarje utveckling af vårt sjöförsvaret, utan endast att vinna tid, så att man kan få det ändamålsenligaste och nyttigaste för de uppoffringar som göras. Ty vi hafva icke råd att bortkasta sådana summor. Jag torde icke behöfva erinra om hvilka stora summor i förhållande till våra tillgångar vi uppoffrade för monitorers anskaffande, och ändå kom man snart under fund med att dessa krigsfartyg icke äro lämpliga. Om man således vägrar anslag till dess man vet att minbåtar äro lämpliga, handlar man klokt, och jag anser den största försigtighet i detta fall vara nödvändig.

Dessa äro skälen hvarföre jag anser att detta anslag icke bör beviljas i år eller förr än man får se, huru den nu under byggnad varande minbåten tar sig ut, och på denna grund yrkar jag bifall till reservanternas förslag.

Herr Lindmark: Det kan visst icke förvåna mig, att Herr Ola Bosson Olsson yrkat afslag å detta förslag, likasom jag aldrig förundrat mig öfver att han framkommit med sådana yrkanden. Men då han framdrog sjöförvarskomiténs uttalanden och ville göra dem gällande såsom stöd för sitt yrkande, ber jag att deremot få inlägga en gensaga. Vi uppgjorde våra beräkningar på den grund, om jag icke missminner mig, att vi till en början skulle få tre pansarfartyg och 30 minbåtar; således 10 minbåtar till hvar pansarfartyg. Om nu en pansarbåt blir färdig 1886, återstår ändå att till

dess bygga åtskilliga minbåtar, innan man får det proportionsvis beräknade bestämda antalet till denna pansarbåt, eller 10 stycken. Således finnes deri ingen anledning till att yrka afslag å Utskottets förslag.

*Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.*

(Forts.)

Hvad beträffar Herr Nils Peterssons farhågor, att vi kunde komma att bygga förfelade båtar, tillåter jag mig säga, att hvad beträffar minbåtar af första klassen, har man så rik och lång erfarenhet från andra länder om deras lämpliga konstruktion och utmärkta egenskaper, att, så länge sjelfgående minor begagnas, man icke behöfver frukta att i detta fall hafva begått något misstag. Då det vidare visat sig, att den senast hit levererade minbåten är ett synnerligt väl konstrueradt fartyg, som vid profresa under tre timmars tid kunnat uppehålla en fart af 18 knop, och som stundom för kortare tid kunnat uppbringas till mer än 20 knop, tror jag således att man icke kan hafva något väsentligt skäl för att yrka afslag å Utskottets förslag. Följaktligen yrkar jag bifall till detsamma.

Herr Danielson: Då jag i Utskottet biträdt det förslag, hvar till Utskottet här kommit, torde det må hända vara nödigt att jag yttrar ett par ord. Som herrarne hört, hafva de talare, som yrkat afslag, som hufvudsakligt skäl för sitt yrkande anfört, att man borde låta frågan anstå till ett annat år, och dervid till och med låtit förstå, att man skulle kunna vilja bygga två minbåtar nästa år. Jag tror för min del att ett sådant uppskof är olämpligt, ty då vi hafva penningar nu, och anslaget afser ett ändamål som alla äro ense om, så finnes intet skäl, hvarför vi skulle vägra bifall till den gjorda framställningen. Ingen vet huru nästa års statsreglering kan komma att se ut, och då åtgärden nu kan åstadkommas, torde den icke böra undanskjutas.

Hvad beträffar påståendet, att den ifrågasatta båten möjligen icke skulle vara lämplig och att man ännu ej hade någon erfarenhet angående beskaffenheten af den minbåt, som redan vore under byggnad, så är förhållandet, såsom den siste ärade talaren yttrade, att minbåtar af här ifrågavarande sort icke äro något oförsökt nytt, utan ett erkändt och pröfvadt vapen, enligt hvad från andra länder vitsordats, samt att sådana minbåtar äro det lämpligaste och billigaste vapen en mindre stat kan åstadkomma. Hade här varit fråga om att bygga en ny pansarbåt, så skulle jag icke velat vara med om att bevilja något anslag, men då det nu endast är fråga om ett mindre anslag, och vi icke förut hafva mer än en enda minbåt, så torde det icke vara för tidigt att vi få en till, helst man ser att Kongl. Maj:t tänkt sig att i fråga om denna nya båt tillgodogöra sig alla nya förbättringar. Det har anmärkts, att denna båt skulle komma att blifva något dyrare än den förra, men så skall den också försees med de förbättringar, som under tiden vunnit afseende och af fackmän blifvit erkända, hvarföre jag icke heller tror att man i detta afseende har skäl att komma med någon anmärkning.

Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.
(Forts.)

En ärad talare har sagt, att vi bortkastat penningar på sjöförsvaret. Jag förmodar han hänsyftar på de gamla monitorerna, men de hade dock sin tid. Och jag föreställer mig, att vi icke alldeles böra förgäta att i någon mån följa med vår tid rörande vårt kustförsvar. Jag tror också, att om vi vilja stärka vårt sjöförsvar, hvilket jag för min del anser vara af synnerlig vikt, så förefaller mig just detta vara rätta vägen att skaffa en tillräcklig materiel. Jag föreställer mig, att, om man vill tänka sig att vårt lands sjelfständighet skulle komma att hotas, man lätt skall inse att vårt sjöförsvar bör vara så ordnad, att våra viktigare hamnar kunna skyddas, så att vår handelsflotta icke genast förstöres och våra handelsförbindelser afskäras, ty då kan lätt hända, att en sådan skada, som ligger deri, och den tryckning på alla näringsgrenar, som deraf uppstår, verka derhän, att vårt landtförsvar föga kommer att användas eller att göra nytta; men om vi hafva ett lämpligt kustförsvar, så föreställer jag mig, att en fiende tänker sig väl före, innan han anfaller oss och våra kuster. Med hänsyn till våra många hamnar och den långa kuststräcka vi hafva att försvara, tror jag att det är nödvändigt att vi ega tillgång till sådana vapen, som lämpa sig till ett kustförsvar, och det göra just dessa minbåtar, som äro det kraftigaste medel man för närvarande i den vägen känner till. Då man, som jag, ser saken från den sidan, tror jag icke man kan skjuta upp frågan, och på dessa af mig nu anförda skäl, på hvilka jag biträdt Kongl. Maj:ts förslag, yrkar jag bifall till Utskottets betänkande.

Med Herr Danielson instämde Herrar Friherre *Koskull*, *Lyth*, *P. Larsson*, *Wagenius*, *P. O. V. Ljunggren*, och *Weckman*.

Herr Liss Ol. Larsson: Om jag bemärkt att Herr A. P. Danielson begärt ordet, skulle jag icke hafva begärt det, då vi så väl på afdelningen som i Utskottet varit af samma åsigt, men då jag nu fått ordet, skall jag bedja att få till hvad han nu här yttrat lägga ytterligare några ord.

Jag har, som sagdt, så väl i afdelningen som i Utskottet varit för att bevilja det anslag, som nu är i fråga. Jag har nemligen för min del trott och tror fortfarande, utan att vilja tillmäta mig någon speciel kännedom i frågan, att minbåtarna äro det sjöförsvar, som i främsta rummet är för oss lämpligt, under det jag hyser misstro till de stora pansarbåtarna. Jag är fortfarande emot det stora pansarfartyg, hvars byggande genom gemensam votering i fjor beslöts, men då så nu en gång skett, och medel anvisats till att börja dess byggande, har jag icke ansett lämpligt att pruta på hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende begärt, liksom jag ansett lämpligt bifalla hvad Kongl. Maj:t på extra stat äskat för byggande af en minbåt, emedan jag trott att det vore skäl söka nu stärka försvaret till sjös, derföre att sjövapnet vore ett mera neutralt område, der icke så

mycken tvist vore rådande som i fråga om 4:de hufvudtiteln, der vi af sådan anledning motsatt oss alla nya anslags utgörande.

*Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.
(Forts.)*

Ett annat kraftigt stöd för att tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag har jag trots mig finna i sjöförsvarskomiténs utlåtande. Flere af denna Kammares framstående ledamöter voro medlemmar i denna komité och uttalade den åsigt, att minförsvaret vore af största vikt. En annan anledning att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit har jag funnit deruti att man i fjor, då denna fråga förevar till behandling inom Kammaren, tvistade ganska mycket om en pansarbåt, men om minbåten sades icke ett ord. Anslaget till minbåten tillstyrktes utan reservation hvarken från Första eller Andra Kammaren. Jag trodde derföre att det vore i landets välförstådda intresse att bevilja detta anslag för sjöförsvaret. Likaledes trodde jag icke att något hinder skulle möta der vid lag hvarken inom Utskottet eller i Kammaren. En ytterligare anledning för mig att rösta för Kongl. Maj:ts proposition i detta fall ligger deri, att en ledamot af sjöförsvarskomitéen har förklarat, att minfartygen på det kraftigaste bidraga till vårt sjöförsvär, och att en annan ledamot antydt, att han vill vara med om att bygga två minbåtar på en gång. Jag vill dock för min del hellre vara med om att bygga en sådan i år och en nästa år.

Då jag således fått ytterligare stöd för de åsikter, som jag hyst inom Utskottet, och då jag under den nu förda diskussionen icke fått någon anledning att frångå dessa åsikter, så anhåller jag om bifall till hvad Utskottet i denna punkt hemställt.

Herr Nils Petersson: Jag har af en ärad talare på stockholmsbänken äfvensom af min granne här bredvid mig blifvit under rättad om, att minsystemet skulle hafva i andra länder försökts och befunnits lämpligt. Det är nu allt godt och väl. Men jag fruktar, att den tid må hända icke kan vara så lång, under hvilken minor skola anses vara ändamålsenliga för sjöförsvaret; och blifva minorna en gång olämpliga, så blifva minbåtarne det äfven. Vår store landsman John Ericsson har ju nu uppfunnit en särskild båt, som väsentligen skall kunna ersätta minbåtarne. Kan man icke då tänka sig, att under denna uppfinningsrika tid man skall kunna komma under fund med något nytt, som helt och hållet annullerar hela minsystemet? I vårt lilla och fattiga land böra vi visserligen följa med nya tidens framsteg och förbättringar, men med försigtig hänsyn till vår mera begränsade förmåga och således endast under den förutsättningen, att deras ändamålsenlighet och bestånd för en längre framtid visat sig fullt konstaterade.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Då jag biträdt den reservation, som bifogats Utskottets utlåtande, så anser jag mig böra anföra några motiv för denna åtgärd.

Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.
(Forts.)

Jag vill då först nämna, att jag visserligen icke hoppats att Kammaren skulle fatta beslut i öfverensstämmelse med den af oss afgifna reservationen, då vi hafva första utgiftsafdelningens ledamöter emot oss och bland dem Herrar A. P. Danielson och Liss Olof Larsson, hvilka senare vanligen bruka diktera besluten inom Kam-maren. Men jag har ändock ansett det vara angeläget att tillse, huru-vida det kan vara skäl att bifalla allt, hvad Kongl. Maj:t i afseende på fartygsbyggande har äskat under innevarande år. I första rum-met har jag utgått från den åsigten, att frågan om ordnandet af vårt försvarsväsen, så väl till sjös som lands, under detta år skulle blifva i sin helhet hvilande. Följaktligen har jag antagit, att man icke, så vidt möjligt är, skulle bevilja någon förhöjning i anslagen. Nu säger man visserligen, att det icke är fråga om någon förhöjning utöfver hvad som beviljades förlidet år; men se vi ett år tillbaka, så skiljer sig anslaget för 1883 från anslaget för 1884 med mer än en million. Det var nämligen en ren tillfällighet, att ett anslag genom votering beviljades förlidet år till den stora pansarbåten. Att nu, sedan man en gång beviljat en del af detta anslag, taga bort det, anser jag icke vara lämpligt. Men under den sväfvande ställning, i hvilken försvarsfrågan för närvarande befinner sig, bör man väl icke bevilja medel till tre båtars byggande på en gång, i synnerhet då man har under byggnad en, hvarför kostnaden för ett år uppgår till 812,000 kronor. Visserligen har jag förnummit, att en och annan är på det klara med att vi böra basera vårt försvar hufvudsakligen på sjöförsvaret, men jag tror dock att denna fråga icke är så alldeles klar och jag tviflar för min del på, att vårt huf-vudsakliga försvar ligger i försvaret från sjösidan. Under nio riks-dagsmannatid hafva så många vexlingar i fråga om sjöförsvaret före-kommit, att jag tror att vi ännu icke kunna sätta full tillit till detsamma. Dertill kommer, att man olyckligtvis har sett exempel på, att dessa kronobåtar än hafva törnat på grund, än hafva de varit i kollision med segelfartyg och än kommit i olägenheter på andra sätt, hvilket har åstadkommit en stark misstro mot vår flotta, vare sig nu att felet ligger i båtarnes konstruktion eller hos befälet. Hvad manskapet beträffar, så hafva vi icke att påräkna annat sådant än båtsmännen. Huru dugliga de kunna vara för vårt sjöförsvaret, derom behöfver jag nu icke yttra mig. Jag föreställer mig dock, att man åtminstone borde hafva en duglig sjömanscorps, innan det kan blifva fråga om att utvidga vårt försvar till sjös. Hade den plan, hvarom fråga var före i fjor, gått igenom, så hade vi fått ett ordnadt för-svarssystem till stånd. Nu är något sådant icke i fråga. Det är nu endast fråga om de af regeringen i det ena och andra fallet be-gärda ökade anslagen, utan att frågan derföre närmar sig sin lös-ning. Det är dessa omständigheter som gjort att jag, oaktadt jag gerna skulle vilja gifva företrädet åt den ifrågavarande minbåten framför en pansarbåt, om det vore möjligt, har ansett det vara på sin plats att uttala den mening, att man icke bör bygga tre båtar

på en gång, i synnerhet då man ser, att vederbörande icke kunna vara ense från det ena året till det andra, huru en sådan båt verkligen bör konstrueras för att motsvara sitt ändamål. Detta visas af de förändringar, som vidtagits vid byggandet af pansarbåten, sedan beslut derom fattades vid förliden riksdag. Jag tror därför, att man bör uppskjuta med byggandet af en minbåt till en annan gång. Den ena nya uppfinningen följer på den andra fortare än vi hinna följa med, och därför tror jag, att det vore bättre att bygga en båt i sänder, så att man kan få någon, som är duglig och tidsenlig, i stället för att få alla tre odugliga. Så har det händt förut. För 1883 beviljades 6,461,691 kronor och för 1884 7,599,162 kronor till sjöförsvaret; således en skilnad af 1,137,471 kronor. I detta anslag har i år icke någon synnerlig minskning skett. Erinras må dessutom, att till flottans nybyggnad och underhåll är på ordinarie stat uppfördt öfver en million, hvartill komma de för tre nya båtar särskildt ifrågasatta anslagen till ännu högre belopp.

Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.

(Forts.)

Jag måste därför uttala den åsigten, att det vore önskvärdt, om man kunde i år utesluta anslaget till den ifrågavarande minbåten, i enlighet med reservationen, hvartill jag således yrkar bifall.

Häruti instämde Herrar *J. E. Johansson* i Forneby, *Jonas Jonasson* i Gullaboås och *A. P. Lind*.

Herr Grefve Sparre: Hvad först angår det första och som jag tyckte mig finna det egentliga skälet, som den siste ärade talaren anförde för afslag, nemligen att man borde afslå allt så länge försvarsfrågan befunne sig i det sväfvande skick som den för närvarande har, så ber jag få fråga, hvad betyder detta egentligen? — Betyder det att man vill afslå allt anslag till försvarsväsendet, därför att man icke fick igenom förslaget i fjor sådant som *icke* fackmän, *icke* majoriteten inom Utskottet, *icke* de, som äro behörige att döma i denna sak, utan minoriteten inom Utskottet, en minoritet, som icke kunde anses i någon mån kompetent, på eget beråd fann acceptabelt, — betyder det att vi icke skulle få något försvar, därför att *de* då icke fingo sin vilja fram? Är det meningen att införa en visnepolitik, såsom det skett i vårt grannland, därför att man icke fick försvarsverket så uselt, som några önskade? Är det på den grund man nu afslår allt? Jag kan dock omöjligen föreställa mig, mina herrar, att detta kan vara meningen i denna Kammare. Icke heller skulle det vinna bifall af nationen, om Kammaren skulle ställa sig på den punkt, att den nu motsatte sig allt, därför att den i fjor icke fick sin vilja fram. Då man måste erkänna, att den timme är oviss, när vårt fädernesland kan blifva utsatt för ett fiendtligt öfverfall, skulle vi, då detta inträffar, kunna stå till svars för att hafva gjort intet för vårt försvar af den anledning, att vi icke fått bort vårt indelningsverk och våra grundskatter? Nej, mina herrar, detta kan den svenska representationen icke stå till svars för. Jag för-

Ang. anslag till anskaffande af en minbåt.
(Forts.)

modar också att förevarande fråga icke kan hafva det ringaste att göra med den allmänna försvarsfrågan, ty vare sig vi hafva vårt indelningsverk qvar eller vi få en ny arméorganisation, så behöfver vårt sjöförsvaret båtar. Då vårt land är ett ö-land, så måste fienden komma öfver hafvet, hvadan första vilkoret för vårt försvar är att hafva ett sjöförsvaret, som vi måste omhulda så, att det har någon materiel. Om vi åter skola bestämma oss för denna materiel, så må väl erkännas, att det kan vara mycket tvifvel om lämpligheten af större eller mindre pansarfartyg, isynnerhet som anskaffning af dylika fartyg kräfver ofantliga summor; men icke kan väl något tvifvel uppstå derom, att vi böra försöka försvara våra kuster medelst minor? En talare på kalmarlänsbanken har väl sagt, att den ena uppfinningen i försvarsväsendet följer på den andra, så att man kan antaga, att minor slutligen icke vidare komma att användas, men denna tid kan jag icke förutse, ty hvilka fartyg man än må konstruera, hvilka förbättringar snillet än må upptäcka inom försvarsväsendet, så måste det dock vara af nytta för ett litet land att hafva minor omkring sina kuster, för att dermed spränga fiendens fartyg, då de nalkas våra kuster. Dessa minor må nu kunna göras bättre eller sämre, men att sjelfva minsystemet kan öfvergifvas i ett litet ö-land, det anser jag vara omöjligt. Om vi således kunna hysa tvifvel om huru vi böra ordna vårt landtförsvaret, om vi kunna hysa tvifvel om hvilka fartyg eller hvilken dyrbar materiel i öfrigt, som bör användas för vårt sjöförsvaret, så kunna vi dock omöjligt hysa någon tvekan att vi för värjande af våra kuster behöfva minor och för deras skötande behöfva minbåtar. Då nu en dylik båt icke kostar mer än 190,000 kronor, så tror jag i sanning att det skulle se besynnerligt ut, om Kammaren rakt skulle iakttaga den sparsamheten att gnugga på detta anslag. Att man i afseende å fjerde hufvudtiteln kunnat hysa betänkligheter i fråga om större anslag, emedan man der kan hafva haft skäl att tveka, det må nu så vara, men i fråga om denna obetydlighet, och då det gäller att med minor värna våra kuster, kan icke ringaste skäl till tvekan uppstå.

Densamme värde talaren sade vidare, att man icke borde bifalla *allt* hvad regeringen föreslog. Ja, att denna Kammare icke bifallit allt hvad regeringen föreslagit tror jag vi temligen tydligt visat i afseende å fjerde hufvudtiteln, men om man beslutat att draga in i fråga om landtförsvaret, så måste man tänka på sjöförsvaret, ty det är dock detta, som skall mottaga första anfallet. Och då regeringen är så billig i sina pretentioner, att den begär endast att få fullborda de fartyg, som redan äro beslutade, och 190,000 kronor för anskaffning af en minbåt, så tycker jag att vi icke kunna göra oss skyldige till någon förebräelse, om vi bifalla allt hvad regeringen begärt, då detta allt är så litet. Jag anhåller derföre om bifall till Utskottets förslag.

Herr OI. Jonsson: Jag får bekänna att jag till en början

verkligen hade för afsigt att rösta för detta anslag, men denna min afsigt har rubbats derigenom att Kammaren nu för sin del medgifvit, lika som Stats-Utskottet i första hand enhälligt ansett sig böra i främsta rummet tillstyrka bifall till det begärda särskilda arfvodet till representationskostnader och dylikt. Jag har därför icke någon stor förhoppning att flottan någonsin skall för vårt sjöförsvär blifva hvad den bör vara.

*Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.*

(Forts.)

På dessa skäl röstar jag för afslag å Utskottets förevarande hemställan.

Herr Wieselgren: Det är märkvärdigt hvad samma sak kan af olika personer uppfattas på olika sätt. Då jag hört den ärade vice Talmannens anförande, drog jag den slutsatsen, att majoriteten i denna Kammare helt säkert skulle vara gynsamt stämd för beviljandet af ifrågakommande anslagsbelopp. Jag kände mig öfvertygad derom särskildt med anledning af det sätt hvarpå han afslöt sitt yttrande. Den ärade representanten på venersborgsbänken har deremot af samma anförande synbarligen dragit en alldeles motsatt slutsats, och därför har han ock ansett sig böra med sin stora klubba, svängd såsom Starkodders »af try par armar», för att begagna ett välkändt skolpojksuttryck, »damma på» så väl vice Talmannen som den majoritet i Kammaren, hvars talan denne torde fört. För min del har jag likväl ännu icke funnit skäl att lemna min mening om huru det der anförandet borde tolkas, och jag vill hoppas att den slutliga omröstningen skall gifva mig och icke honom rätt, ehuru jag i all mätto villigt erkänner den öfverlägsenhet och det skarpa sinne, för hvilka han annars i superlativ grad gjort sig känd.

Mot den ärade vice Talmannens anförande skall jag tillåta mig blott en andra liten anmärkning. Den punkt som, enligt hvad jag tyckte mig finna, han gjorde till hufvudpunkt i sitt yttrande, var den, att åtskilliga ledsamma tilldragelser under det förlidna året skulle visa att en tillräcklig öfning för vår marin icke vore för handen. Deraf drog han den slutsatsen, att man icke borde bevilja några vidare anslag till flottans förstärkande. Jag hemställer dock värdsamt till talaren, huruvida icke det af honom påpekade förhållande borde mana till ett alldeles motsatt tillvägagående. Möjligtvis ligger ju anledningen till de beklagliga händelser, som han antydde, deruti att flottans personal erhållit för liten öfning; men denna olägenhet, beroende på att vederbörande fått för få fartyg och för små anslag för att möjliggöra en ökad öfning, kan ju omöjligen förekommas genom fortsatt användning af samma metod.

För min del ber jag att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson: Det kan icke förundra mig, att sjövapnets målsmän uppträda och yrka bifall till det ifrågakomna anslaget, och jag vill icke heller klandra dem därför. Jag kan också

*Ang. anslag till
anskaffande af
en minbåt.*

(Forts.)

förstå, att indelningsverkets vänner, som nu mera än förut också segla under sjövind, om jag så får säga, uppträda icke blott för lappningar å det nuvarande landtförsvaret, utan äfven för att bevilja allt som begäres åt sjövapuet, för att sedan få ha indelningsverket i fred. Men just af denna anledning måste man blifva tveksam i att bevilja sådana anslag, på det att man ej må gifva ytterligare näring åt den sjövind, som vid sista riksdagen blåstes upp för att bidraga att sönderrifva arméfrågan i sin helhet. För min del anser jag att man bör söka undvika allt, som kan tyda på ett godkännande af ett sådant system, som då ville söka göra sig gällande. Detta har utgjort för mig en hufvudaledning för afslag. Men det finnes dertill ytterligare skäl. Ty ingen inom representationen eller nationen vet i hvilken riktning regeringens sträfvanden med dessa förslag gå eller framdeles komma att gå i afseende å försvarets ordnande i sin helhet. Jag anser mig med fullt fog kunna säga detta, då nuvarande Statsministern vid förra riksdagen motverkade de af regeringen framlagda förslagen och bidrog till deras fall. Sedan går han in som statsminister tillsammans med de departementschefer, hvilkas förslag han varit med om att störta.

Men utom dessa hufvudskäl finnes det äfven andra. Ännu äro meningarna lika obestämda i afseende å konstruktionen och beskaflenheten af för sjöförsvaret lämpliga fartyg och båtar. Då man således sväfvar i samma ovisshet som förut rörande sjömaterielen, torde det finnas fog för att man icke bör rusa allt för hastigt fram, utan stanna vid hvad Utskottet enhälligt nu tillstyrkt. Jag ber få fästa uppmärksamheten derpå, att, om den reservation, som jag biträdt, skulle komma att bifallas, det likväl icke saknas betydliga medel till fartygs byggande under nästa år. Sålunda förekomma 350,000 kronor till fullbordande af ett öfningsfartyg, 812,000 kronor till fortsättande af en pansarbåt, 246,400 kronor till materiel för redan färdigbyggda fartyg, och då jag lägger härtill det ordinarie anslaget 1,078,800 kronor för flottans nybyggnad och underhåll, uppstår en summa af 2,487,200 kronor. Här förutom förefinnes ett nu tillstyrkt ökad extra anslag för minväsendet till belopp af 128,000 kronor, jemte diverse andra anslag på extra stat. I den Kungl. statsverkspropositionen och äfven i Herr Departementschefens anförande till statsrådsprotokollet påpekas visserligen att femte hufvudtitelns slutsumma i riksstaten för år 1885 understiger den i innevarande års riksstat upptagna. Men jag ber att här vid lag å nyo få erinra, att utgifterna under den ifrågavarande hufvudtiteln i fjor betydligt höjde sig mot de närmast föregående åren i följd af de gemensamma voteringar, som egde rum vid slutet af sistlidne riksdag. Jag tror derfore, att man gör rätt och klokt i att inskränka hithörande utgifter till måttliga proportioner. Det saknas alltså ingalunda, såsom ett par talare tillåtit sig påstå, rimliga skäl för att iakttaga en dylik måttfullhet.

Hvad beträffar representantens från Elfsborgs län uttalanden

nu såsom vid ett par föregående tillfällen, vid ett af hvilka han be- *Ang. anslag till*
tecknade åtskilliga ledamöters i denna Kammare sträfvanden såsom *anskaffande af*
»oförskämda» — det var uttrycket —, så skulle jag hafva besvarat *en minbåt.*
honom redan då, i fall jag trott att någon enda af Kammarens le- *(Forts.)*
damöter fäster det ringaste afseende vid hvad denne talare yttrar,
särskildt då han uppträdde som tuktomästare i fråga om heder och
moral. Jag underlät det, såsom antydt är, då och skall äfven göra
det nu. Jag har endast velat angifva de skäl. hvarföre jag påyrkar
återhållsamhet i nu förevarande fall, och vidhåller mitt yrkande uti
reservationen om afslag å Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets
förslag i denna punkt.

Herrar *Sven Nilsson* och *C. Carlson* instämde med Herr *Ola Andersson*.

Herr *Jöns Rundbäck*: Det är en känd sak att anskaffande af fartyg och dithörande materiel kostar mycket penningar, och särskildt är detta fallet i fråga om fartyg, afsedda för flottans behof. Som vi alla veta, befinna vi oss i år i den lyckliga ställningen att statskassan har öfverskott att uppvisa från föregående års statsreglering. Jag anser att vi nu böra använda en del af detta öfverskott för det ändamål, hvarom här är fråga. Hvad angår den förevarande fartygs-certnen, har ingen bestridt vare sig behofvet eller nyttan deraf, likasom ej någon gittat visa motsatsen. Och får man fästa afseende vid de många uttalanden, man från olika håll i denna Kammare hört, saknas helt visst icke anledning till den uppfattning, att vi böra söka omhulda och stärka vårt sjöförsvaret litet mer än hvad hittills varit fallet. Deremot kan jag icke gå in på Herr *O. B. Olssons* åsigt, att man alltjemt bör hålla sig till ett bestämdt anslag för ändamålet af 2,000,000 kronor. Om ett eller annat år brist skulle uppstå och i följd deraf nya skatter behöfva upptagas, så synes det mig som om anslagsfordringarna för flottan vore de, som i främsta rummet borde stå tillbaka. Nu har den sista talaren, likasom ett par föregående, i denna sak inblandat åtskilliga andra frågor, såsom om »systemet», om åtskilliga af sistlidne riksdags beslut m. m., som enligt hvad jag kan finna alls icke hör hit. Hvad kan väl frågan om landtförsvarets ordnande hafva att göra med frågan om sättet att tillgodose flottans oafvisliga behof! Det kan jag icke förstå. Är det så, att herrarne vilja inlåta sig på dessa ämnen, skulle jag nog kunna gifva svar, men som jag hoppas att dylika försök till sammanblandning af skilda saker icke skall inverka på den förevarande frågans utgång, så inskränker jag mig till uttalandet af den önskan, att Kammaren måtte bevilja det här begärda anslaget, som, det bestrides ju af ingen, afser ett för fosterlandet nyttigt ändamål. Det dröjer länge nog innan vi kunna få de tio minbåtar, som anses i första rummet erforderliga för vårt sjöförsvaret, och ännu längre innan de sedermera vidare behöfliga tjugufartygen af samma cert befinna

Ang. anslag till sig i sjön. Låtom oss nu derföre börja med N:o 2 — kanske nästa år anskaffande af tillfället dertill är stängdt.

en minbåt.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till punkten.

Ofverläggningen var härmed slutad. Herr Talmannen gaf propositioner å dels bifall till Utskottets hemställan och dels afslag derå; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes, blef nu uppsatt och godkänd en så lydande omröstningsproposition.

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 9:de punkten mom. c af Utlåtandet N:o 11 a,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Stats-Utskottets förevarande hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 92 Ja mot 92 Nej, i följd hvaraf den förseglade sedeln öppnades; och som den befanns innehålla ett Nej, hade Kammaren alltså afslagit Utskottets förevarande hemställan.

Punkterna 10—17.

Biföllos.

§ 9.

Likaledes bifölls efter skedd föredragning Stats-Utskottets Utlåtande N:o 26, angående förbindelse medelst ångfärja mellan Helsingborg och Helsingör eller Malmö och Köpenhamn.

§ 10.

Ang. afskrifning af åtskilliga Riksbankens fordringar.

Föredrogs Banko-Utskottets Memorial N:o 6, angående afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar.

I detta memorial hemställde Utskottet, att fyra i memorialet uppräknade fordringsposter å tillhoppa 51,241 kronor 7 öre måtte få ur Riksbankens räkenskaper afskrifvas.

I fråga härom anförde:

Ang. afskrifning af åtskilliga Riksbankens fordringar.

(Forts.)

Herr Nils Petersson: Det är en gammal praxis, att, när Riksbanken fått äldre fordringar, de anmälts hos Riksdagen till afskrifning, och så äfven här. Men mig synes att Banko-Utskottet nu varit för raskt i vändningarna. Så länge jag varit med har det nemligen alltid varit vanligt att afbida tio år, innan man föreslagit afskrifning. De stora oguldna belopp, som utlemnats såsom kassakreditiv, och hvilka omförmälas här i memorialet under N:o 686, förföllo 1879. Det är ju icke mer än 5 å 6 år sedan, och det tyckes mig vara väl tidigt att redan nu föreslå afskrifning af dessa fordringar. Jag hemställer till Utskottets ledamöter, om det är alldeles omöjligt att utfå någonting från dessa personer. Mig veterligen lefva de ännu och det kan ju vara möjligt, att de blifva i tillfälle att betala något. Det är ett ganska betydligt belopp, som här är i fråga, och det strider alldeles mot praxis att föreslå en afskrifning så kort tid efter det kreditivtiden lupit till ända. För öfrigt kan jag icke finna att det är angelägnare att göra afskrifningen tidigare här än för andra fordringar och yrkar således afslag på denna punkt i den del, jag har ifrågaställt. De öfriga länen äro äldre, hvadan jag mot deras afskrifning icke har något att erinra. För öfrigt erkänner jag gerna att det ligger i sakens natur, att Riksbanken, med så stor rörelse den drifver, någon gång måste vara utsatt för förluster, som i sinom tid måste afskrifvas; men detta särskilda förhållande är så egendomligt, att jag icke kan för min del biträda Banko-Utskottets hemställan i den delen.

Herr Lyttkens: Den föregående talarens anmärkning skulle vara fullt riktig, om icke den ifrågavarande afskrifningen vore grundad på ett fullkomligt lagligt beslut, fattadt af kreditorerna och ej utaf Banko-Utskottet. Bolaget har nemligen gjort konkurs, som numera är afslutad och redovisad, löftesmännen hafva äfven gjort konkurs och fått ackord, så att ingenting mera finnes att taga på någotdera hållet. Den nu föreslagna afskrifningen är således endast en följd af den föreskrift i bankoreglementet, som bestämmer att någon afskrifning icke får ske utan Riksdagens medgifvande.

Jag yrkar för den skull bifall till Utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det Herr Talmanen upptagit de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 11.

Ang. afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar.

Vid härefter skedd föredragning af samma Utskotts Memorial N:o 7, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar till sammanlagdt belopp af 66,843 kronor 48 öre, begärdes ordet af

Ang. afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar.
(Forts.)

Herr Magnus Jonsson, som yttrade: Jag vet visserligen att någon ändring i hvad Utskottet här föreslagit icke är att hoppas, men jag vill dock säga att det förefaller mig, som om bankofullmäktige och möjligen äfven Banko-Utskottet skulle något lättvindigt behandla dylika frågor. Det torde vara litet hvar bekant att förra året meddelades af Riksdagen befrielse från en borgensförbindelse ingången af, bland andra, en person från Vermland, och detta på den grund att han icke egde några tillgångar. Sedermera befans det emellertid att denne person blifvit egare till en fastighet, hvilken han just i dessa dagar lär hafva sålt för omkring 50,000 kronor.

Detta visar att man bör vara mera försigtig vid beviljande af befrielse från ingångna borgensförbindelser, och att man icke bör vara allt för skyndsam dermed. För min del tror jag att det bästa sättet att gå till väga här vid lag vore att dylika för värdelösa ansedda förbindelser, i stället för att helt enkelt afskrifvas, försåldes på allmän auktion. Ty då kunde det hända att någon, som bättre än Banko-Utskottet eller bankofullmäktige hade reda på förhållandena, ansåge det löna nödan att inköpa förbindelserna, hvarigenom således både Riksbankens och Riksdagens bästa blefve bättre tillgodosedt än nu sker. I alla händelser tror jag att någon ändring bör ske i det hittills följda systemet. Den första tiden jag vistades vid riksdagen fingo dock de fordringar som afskrefvos först kvarstå en längre tid i räkenskaperna, innan detta skedde, men numera har man börjat afskrifva fordringar redan 4 à 5 år efter sedan deras värdelöshet blifvit känd. Jag beklagar att så skall vara fallet och hoppas att en förändring härutiinnan sker.

Vidare anförde:

Herr Liss Ol. Larsson: Ett par föregående talare hafva gjort anmärkning om att man vid Riksdagen börjat afskrifva fordringar redan 4 à 5 år efter det deras värdelöshet blifvit bekant samt tillrädt större försigtighet i detta häuseende. Hvad nu emellertid beträffar de förbindelser, man här särskildt fäst sig vid, förhåller det sig så, att de visserligen icke äro gamla, men att de personer, som ingått dem, redan af 1882 års riksdag befriades från all betalningsskyldighet, och vid sådant förhållande finnes ju intet skäl att låta fordringarna fortfarande stå och skyldra i räkenskaperna. I 1882 års Banko-Utskotts betänkande rörande denna sak heter det, bland annat, att »Utskottet, på grund af hvad ombudsmannen och fullmäktige tillstyrkt och föreslagit, ansett sig, jemlikt 5 § i gällande instruktion för Utskottet, böra hemställa, det Riksdagen måtte besluta, att f. d. Bruksegarne J. H. Huss, B. Pettersson, J. H. Dahlberg och L. Hellstedt må vinna befrielse från den borgen för förbindelser af Edsvalla bruks aktiebolag, för hvilken de häfta i ansvarighet till Riksbanken, under vilkor att det i sådant afseende er-

bjudna ackordsbeloppet, 5,138 kronor, varder före den 1 nästinstundande Juni till Riksbanken inbetaldt». Detta bifölls af båda Kamrarne, och derefter återstår ju endast att medgifva afskrifning å det återstående skuldbeloppet, på det att posten icke skall behöfva onödigtvis längre balanseras i räkenskaperna. Det vore mycket beklagligt om, såsom den föregående talaren nämnt, det sedermera befunnits, att någon af ifrågavarande personer skulle ega icke obetydlig förmögenhet. Derom kan jag icke yttra mig; jag kan endast upplysa, att innan fullmäktige tillstyrkte antagande af ackordet, har man anskaffat bevis från vederbörande kronofogde och länsmän derom att utmättingsförsök skett, men att ingen möjlighet funnes att utfå mer än hvad som redan bekommits, samt med ett ord gjort allt för att åstadkomma utredning om verkliga förhållandet. Det upplystes vidare, att personerna i fråga voro mycket gamla. Redan 1882 spred sig emellertid det ryktet, att dessa personer ej skulle vara så alldeles utan tillgångar. Jag erinrar mig att jag då vidtalade någon af riksdagsmännen från deras hemort, och att denne på min begäran skref hem men erhöll ett svar, som till alla delar bekräftade rigtigheten af kronobetjeningens uppgift, att ingenting vore att göra åt saken, emedan all tillgång saknades. Efter dessa upplysningar kunde fullmäktige likasom Banko-Utskottet icke annat än tillstyrka ackordet, och Riksdagen biföll hvad Utskottet föreslagit; och då det här icke är fråga om annat än att genomföra ett af Riksdagen en gång fattadt beslut, så får jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Ang. afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar.

(Forts.)

Herr Gustaf Jonsson: Med anledning af Herr Magnus Jonssons yttrande, deri han lade Utskottet på minnet att se bättre upp samt bättre än som skett pröfva och nagelfara dylika afskrifningsfrågor, ber jag få afgifva den förklaring, att vi inom Utskottet sökt att göra detta så mycket som det stått i Utskottets förmåga. Vi hafva väl i allmänhet icke att tillgå andra upplysningar än dem, som från vederbörande myndigheter kunna erhållas derom att utmättningsbara tillgångar saknas, men det är väl i allmänhet myndigheternas uppgifter, som skola tjena till efterrättelse. Man kan visserligen efteråt erhålla upplysningar, att de personer, hvilka undersökningen gällt, i själfva verket ej saknade medel, men dylika misstag har Utskottet icke kunnat förekomma. Dessutom får jag tillägga, att icke alla framställningar om afskrifningar varda af Utskottet bifallna, utan har Utskottet flere gånger uppskjutit en dylik frågas afgörande för vidare undersökningar, om skäl för afskrifningen verkligen kunde förefinnas.

I förevarande fall är, enligt min åsigt, ingenting annat att göra än att bifalla hvad Utskottet föreslagit och fullmäktige tillstyrkt, sedan ackord blifvit af Riksdagen beviljadt, och ackordsbeloppet inbetaldt. För öfrigt vill jag tillägga, att det var först efter ganska mycken diskussion inom Utskottet angående ifrågavarande tre personer, man kom till det resultat att, då de erhållit ackord, som

Ang. afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg rä-kenskaper af åtskilliga fordringar.
(Forts.)

blifvit fullgjordt, ingenting annat återstode än att bifalla afskrifningsåtgärden.

Herr Lyttkens: Dessa personer, hvarom här så mycket talats, hafva fått ackord, som för tvenne år sedan blifvit godkändt af Riksdagen. Ombudsmannens berättelse visar, att de icke hade utmätningsbara tillgångar och att de vore vid så framskriden ålder, att de ej kunde sjelfva bereda sig tillgångar att betala med samt att de icke heller hade förhoppning om att genom arf eller annorledes erhålla sådana. Nu är det blott fråga om att afskrifva en fordran, som en gång blifvit efterskänkt. Det klander för allt för stor brådskas med afskrifningar, som blifvit framställt mot Banko-Utskottet, är ej i någon mån befogadt; ty jag får upplysa, att Utskottet, till förekommande af misstag i sådana fall, numera tagit sig före att i de betänkanden, som Utskottet afgifver, utsätta namnet och adressen på de personer, för hvilka afskrifning är ifrågasatt, på det att hvarje riksdagsman skall blifva i tillfälle att meddela de upplysningar, som af förhållandena må påkallas. Att vi vid pröfningen utaf föreslagna afskrifningar hafva gått så noggrant till väga som möjligt stått i vår förmåga, visar sig bland annat deraf, att af de anmärkningar vi gjort trenne särskilda Riksbankens fordringsposter, hvilka finnas upptagna uti ombudsmannens protokoll och af honom förordade till afskrifning, blifvit vägrade förord af Utskottet. Det blef nemligen upplyst, att ifrågavarande personer väl icke hafva någon egen förmögenhet, men att deremot deras hustrur hade tillgångar. Vid sådant förhållande fann Utskottet sig föranlåtet att afslå den begärda afskrifningen. Hvad den fråga, som nu föreligger, angår, så afgjordes den redan 1882, hvarföre det icke kan vara skäl att beloppet kvarstår i räkenskapen. Jag får derföre yrka bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af Herr Talmannen gifven proposition, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 12.

Vidare föredrogs, hvart efter annat, och biföllos Banko-Utskottets Memorial:

N:o 8, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Östersund räkenskaper af en Riksbankens fordran; samt

N:o 9, i fråga om bebyggande af den för Riksbankens afdelningskontor i Östersund sistlidet år inköpta fastighet i nämnda stad.

§ 13.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Memorial N:o 34, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Utskottets Utlä-

tande N:o 11, öfver Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående prestmöte.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 13 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel;

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 8 (i samlingen N:o 15), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om ändrade bestämmelser angående skeppsmätning; och

N:o 9 (i samligen N:o 16), i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om utfärdande af lagstadganden för dem, som sysselsätta sig med anskaffande af platser åt arbetsökande personer.

Dessa nu bordlagda ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

Herr *Magn. Andersson* under 8 dagar fr. o. m. den 22 dennes
och » *Anders Hansson* » 8 » » » 24 »

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.